

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

POGOVOR
S PROIZVA-
JALCEM...

Četrtek, 3. septembra 1964
št. 34, leto XXII

NIKAR PREVEČ ADMINISTRATIVNIH INTERVENCIJ

S LABA USLUGA SAMOUPRAVLJANJU

Zadnji premiki v cenah so in bodo terjali tudi nekatere »premičke« v osebnih dohodkih, bolje rečeno — ukrepe, ki naj zagotovo skladno rast osebnih dohodkov z gibanjem življenjskih stroškov. To je odgovorno in zahtevno delo, ki ga ne velja podcenjevati in ne precejevati. Tjerja premisleka vredne ukrepe in bi tem je zaželeno tudi pomoč činiteljev izven delovnih organizacij. Recimo pomoč družbeno političnih organizacij, pomoč občinskih skupščin itd. Iz razgovorov v posameznih delovnih organizacijah je mogoče razbrati, da so kolektivi dobili marsikaj oporo »od zunaj« in da so s pomočjo zunanjih činiteljev lahko tudi uveljavili smotrne ukrepe glede nadaljnje graditve sistema nagrajevanja. To je vsekakor hvala vredno dejstvo. Toda manj hvale vredna je oblika »pomoči«, kakršno so jim nudili ponekod. Gre recimo za dva značilna primera, ob katerih velja razmisliti, ali sta res sploh usluga samoupravljanju in nadaljnjemu razvoju sistema oblikovanja in delitve osebnih dohodkov.

Zvedeli smo, da so se odborniki nekega občinskega sindikalnega sveta odločili svetovati delovnim organizacijam tole: »zato, da ne bi na našem območju nastale preobčutne razlike glede gibanja osebnih dohodkov, predlagamo delovnim organizacijam, naj bo najnižji osebni dohodek zaposlenih tolikšen, da dosega tisoč dinarjev«

in zato, da bi bilo usklajeno gibanje osebnih dohodkov, predlagamo glede na premike v cenah, glede na porast življenjskih stroškov zvišanje osebnih dohodkov na tisoč dinarjev.

skih stroškov zvišanje osebnih dohodkov za tisoč dinarjev.

V neki drugi občini pa se je med številnimi delovnimi organizacijami kolektiv ene izmed njih odločil, da bo »po svoje« uredil sistem delitve osebnih dohodkov, oziroma uredil izplačilo »nadomestila« za zvišanje življenjskih stroškov. Potem ko so odborniki sindikalne organizacije ter člani delavskega sveta in upravnega odbora dobro pretehtali, kolikšne so njihove možnosti, koliko je sredstev, kakšno je stanje skladov, kako vnovčujejo svoje proizvode, kako izkoriščajo osnovna sredstva itd., so se odločili v nasprotju z nekaterimi drugimi delovnimi organizacijami, ne za linearno višino »nadomestila«, temveč za nekaj (kot je bilo videti pozneje) povsem nepravilnega. Sklenili so, in ta sklep je bil tudi rezultat razgovora z zaposlenimi, da bodo znova ovrednotili dela in da bo pač prejel višji osebni dohodek tisti, ki bo več prispeval k oblikovanju dohodka delovne organizacije. Takšen njihov sklep pa je naletel na dokaj slab odmev. Nekaj dni potem, ko so to sklenili in začeli tudi praktično uveljavljati — s tem, da so spremenili vrednost del — jih je neprijetno presenetil razgovor »zunaj« gospodarske organizacije. Nekateri odborniki sindikata, delavskega sveta in upravnega odbora in direktor podjetja so na sestanku, na katerega so bili povabljeni, zvedeli tole:

— pri vas torej ne boste izplačali »nadomestila« za zvišanje življenjskih stroškov v fiksnih zneskih, kot je bilo nasvetovano, to je v višini 1500 din.

Zvedeli smo, da mislite to nadomestilo izplačevati v obliki presežka norm. Očitno imate precej sredstev. Toda ali se zavedate, da boste s tem ustvarili razlike v naši komuni? Glejte, sosednja tovarna ima nekajkrat večji bruto produkt in vendar so se tam odločili — ker imajo pač samo toliko sredstev na razpolago — da bodo izplačali vsem enako — 1500 dinarjev »nadomestila«...

Nismo povprečevali, kakšen je bil končni rezultat takšnega »nasveta«. To se nam ni zdelo niti vredno in ne potrebno. Če se je ves kolektiv odločil za drugačno vrednotenje dela in s tem za takšno obliko »nadomestila«, potem je že vedel, zakaj je to storil. Presenetila nas je takšna oblika »pomoči«, takšen »nasvet«, in to prav na tistem mestu, kjer bi ga najmanj in nikakor ne pričakovali. Zato razčlenimo nekoliko podrobneje takšno obliko »pomoči«.

Delovne organizacije imajo različni sestav osnovnih sredstev, bolj ali manj iztrošen. Že samo zavoljo tega so v različnem položaju druga od druge, pa čeprav gre recimo za enako dejavnost. V različnem položaju so tudi glede posluha do domačega in tujeja tržišča. Dalje, ponekod delajo v dveh, marsikje celo v treh izmenah, v številnih delovnih organizacijah pa delajo samo v eni izmeni. To pomeni, da ponekod dobro izkoriščajo osnovna sredstva, druge »plačujejo« davek, zato ker stroji stoje. Samo ti naštet primeri govore, da so in bodo še precej časa razlike med delovnimi organizacijami in da te razlike v bolj ali manj smotr-

nem izkoriščanju osnovnih sredstev, razlike v sistemih delitve pogojujejo med drugim tudi — razlike v ravni osebnih dohodkov. In kakšna je torej pomoč, če tisti, ki bi moral to upoštevati, svetuje na področju komunne — uravnilovko, če se je želimo iznebiti znotraj vsake posamezne delovne organizacije.

Takšno preziranje razlik, ki dejansko obstoje zaradi različnega sestava osnovnih sredstev, zaradi različnega posluha za tržišče, takšnega ali drugačnega sistema oblikovanja in delitve osebnih dohodkov, produktivnosti in rentabilnosti, nujno navaja delovne organizacije tudi na razlike.

Toda ob vsem tem naj zapišemo glavno misel našega razmišljanja, da nikoli, niti v teoriji nismo postavljali zahtev, da naj delavci določenega teritorialnega področja prejemajo za različno delo, različno produktivnost, različne gospodarske uspehe, enake osebne dohodke. Še več, že od vsega začetka smo poudarjali, da je osnovno merilo delitve v socializmu: »Vsak po svojih sposobnostih, vsakemu po njegovem delu.«

Prav zato bi bilo zelo neprimerno, če bi po tolikih letih prakse v izgradnji socializma še vedno odstopali od tega osnovnega načela in se zavzemali za administrativno vmešavanje. Tudi oblikovanje novih cen je pomenilo odstop od etape administrativnega določanja cen, je pomenilo enega od ukrepov za stabilizacijo našega gospodarstva in vključevanja v mednarodno menjavo.

Prav zato ti premiki in ves naš družbeni razvoj opozarjajo na to, da se mora delovna organizacija čimuspšeje spoprijeti z lastnimi slabostmi in odkrivati rezerve ter se pri tem zlasti posluževati vseh ukrepov pri delitvi in nagrajevanju po delu, ki vzpodbujajo k večjim uspehom.

Podpirati in ne omejevat je treba tistega, ki ustvarja več, podpirati je treba težnje, da proizvajalci za boljše delo prejemajo večje plačilo. Kajti le to bo ustvarilo zdravo ekonomsko vzdušje, dobre pogoje samoupravljanja — ne pa različni administrativni nasveti in intervencije.

PETER DORNIK

V OKVIRU

V Novem Sadu so odpustili prek sto žensk — tovarniških delavk. Potrte in nervozne so sprejele odpovedi, v katerih piše, kot obrazložitev, da ne zadovoljujejo na delu. In znova so se vrstile v vrsto pred zavod za zaposlovanje.

Gre za nekvalificirane delavke in delo, ki ne zahteva specialnega znanja. Zato so takšne odpovedi nerazumljive.

Odpovedi, vročene sto ženskam, skrivajo v sebi druge namere, ki so za naše odnose nerazumljive. Splošen pojav je, da delovne organizacije, ne le v Novem Sadu, temveč tudi v drugih mestih, iščejo nekvalificirane delavce-moške in se ogibajo zaposlovanju žensk, v glavnem zaradi strahu, da ne bodo kos delu. »Grafika«, »Niva« in še nekatera druga novosadska podjetja so zaposlila teh sto žensk, da bi jih po krajšem času odpustila in jih nadomestila z moškimi delavci, ki jih pa, mimogrede povedano, ni. Sočasno, ko so odpustili ženske, je iskalo nekaj novosadskih podjetij okoli 200 delavcev; v »Neimar« 40, »Novokablu« 55... Dvesto petdeset moških, nekvalificiranih delavcev, je celo odpovedalo delo v Lesnem kombinatu, Konopljarni in opekarnah.

Takšno nerazumevanje do žensk izhaja iz mnenja, da ženska ni sposobna za delo v tovarni in ji, kot je že v

Odpustili so preko sto žensk

navadi, priporočajo skrb za hišo, otroke in domača dela. Industrijska klavnica in podjetje »Petar Drapšin« sodi med delovne organizacije, ki nerade zaposlijo ženske z otroki, baje zato ne, ker izostajajo pogosto z dela. Takšna trditev stoji na majavih nogah, če ni dokazov za te primere. Če v teh in nekaterih drugih novosadskih podjetjih ženske pogosteje izostajajo z dela, potem ni nekaj v redu ne le v odnosih v teh kolektivih, temveč v samih delovnih pogojih. Zakaj, na primer, ne izostajajo z dela delavke v beograjski tekstilni tovarni »Franjo Kluz«? V tej konfekciji je zaposlenih 1200 žensk in deklet in to je tri četrtine zaposlenih. In to je, lahko rečemo, »ženska tovarna«, v njej pa izostaja zaradi bolezni le dva odstotka žensk od vseh zaposlenih, kar je pa štiri in celo petkrat manjši odstotek od tovarn, v katerih so pretežno zaposleni moški. Toda v tej tovarni sta organizacija dela in delovni pogoji na takšni ravni, da ni razlogov za pogostejše izostanke.

Nedvomno so bili bridki trenutki za te ženske, ko so jim vročili odpovedi. Toda, preden bodo sklepe zapečatili, ostajajo vse možnosti, da ugotovimo in mnenja, ki so pogosto subjektivna, da so ženske delavke manj sposobne kot moški, preverijo. Če se ženska želi zaposliti, potem pa dobi odpoved, da baje ne zadovoljuje na delu, potem se vsaj vprašajmo, kje so dejanski vzroki.

Ali se bo z odpustom 150 žensk zares povečala produktivnost in se bodo zmanjšali izostanki? Poglejte si tudi to stran medalje.

P. S.
(PO »BORBI«)

KAJ MENIJO V »TOMOSU« O SKRAJŠANEM DELAVNIKU

Barometer mišljenj

V koprski tovarni motornih vozil »TOMOS« so pred kratkim anketirali vse člane kolektiva, da bi izvedeli, ali po njihovem mnenju obstajajo notranje rezerve, ki bi omogočile potrebni in nujni porast produktivnosti, da bi tako v tej tovarni delali le 42 ur na teden.

Ankete doslej še niso v celoti analizirali. Ze prvi zbirni podatki pa kažejo, da je komisija za pripravo prehoda na skrajšani delavnik dobila obilo gradiva za to, v katerih smereh naj iščejo največje rezerve. Hkrati je anketa dala vrsto koristnih predlogov, kako bi lahko izboljšali poslovanje v podjetju. Velik njihov problem namreč tiči v tem, da so precej odvisni od kooperantov. Tako se jim dostikrat zgodi, da pride do zastojev, ker ni sestavnih delov, ali pa delo tudi z nadurami komaj zmagujejo. Prav v tem je eden od vzrokov, da so pri prehodu na skrajšani delavnik zelo oprezn.

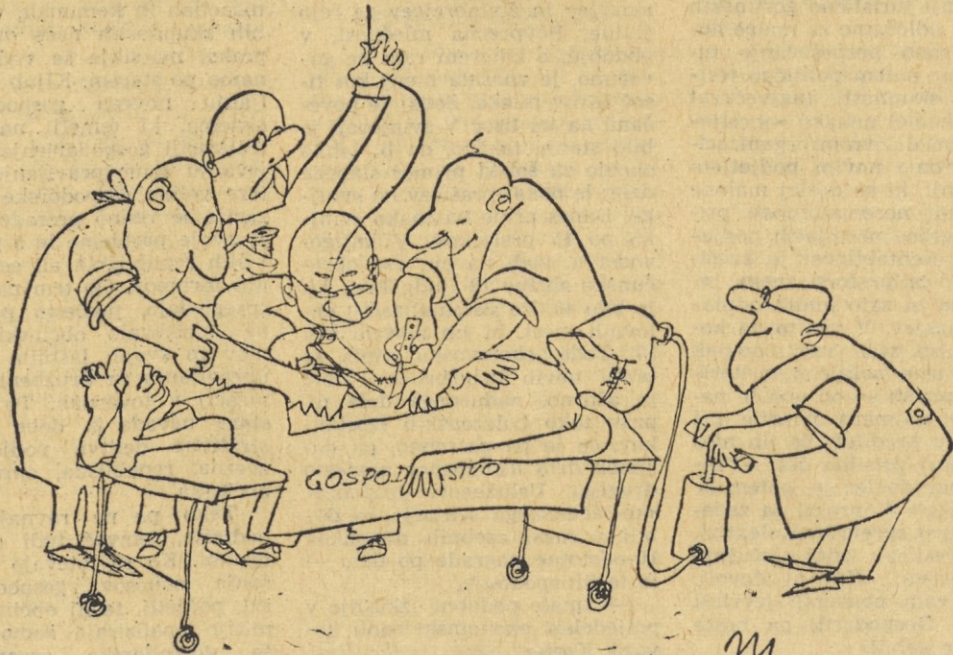
Izmed vseh odgovorov na anketo so nedvomno najbolj zanimivi tisti, ko člani kolektiva odgovarjajo na vprašanja, kako bi po njihovem mnenju izboljšali poslovanje, predvsem pa zvišali produktivnost. Tako 32 odstotkov anketiranih (od sku-

paj 1334 odgovorov) meni, da bi potrebni 15-odstotni porast produktivnosti lahko dosegli, če bi izboljšali sistem nagrajevanja. Trideset odstotkov delavcev meni, da je rezerva v boljši organizaciji dela, petnajst odstotkov anketiranih pa vidi rešitev v boljši delovni disciplini. Če bi bila delovna disciplina večja, po mnenju anketiranih produktivnost v prvi delovni uri ne bi bila najnižja, saj takrat kar 27 % ljudi zamudi na delo (kar pripisujejo neurejenim prevozom), 33 % delavcev pa takrat šele razporedijo na delovno mesto. Vendar pa anketirani hkrati menijo, da bi delovni čas lahko boljše izkoristili, če bi javno obravnavali tiste, ki zamujajo ali izostajajo (45 % odgovorov), z izboljšanjem prevozov, ostrejšo zdravniško kontrolo in drugimi ukrepi. Devet odstotkov anketiranih je potožilo, da ne dobivajo dovolj jasnih navodil za delo in zato, sodeč po odgovorih, kar tri odstotke vsega delovnega časa odpade na iskanje nadrejenih. 19 odstotkov anketiranih občuti težave, ker material ni pravočasno dostavljen na delovno mesto, nadaljnjih deset odstotkov pa meni, da so delovna orodja pomanjkljiva. Zastoj pri delu pa kolektiv pripisuje

predvsem neredni dobavi materiala in polizdelkov (kar je precej odvisno od kooperantov — 27 % odgovorov), okvaram strojev in orodij (17 %) in drugim vzrokom. Zanimiv je odgovor, da le na 40 odstotkih delovnih mest ne prihaja do zastojev pri delu.

Iz ankete povzemamo le nekaj najbolj značilnih podatkov, ki pričajo, da bodo imele strokovne službe v koprski tovarni »TOMOS« precej dela, preden bodo odpravile največje kamne spotike in na ta način spustile tiste rezerve, s katerimi bodo lahko prešli na skrajšani delavnik, ne da bi zavoljo tega trpel njihov poslovni uspeh. Kdaj se bo to zgodilo, ni mogoče napovedati. Zedinili pa so se v tem, da bodo na skrajšani delavnik prešli postopno in da bodo imeli prosto soboto.

Namesto konca samo še pripomba: slišati je bilo tudi mnenja, naj za zdaj sploh ne bi razmišljali o skrajšanem delavniku, češ da si tega ne morejo privoščiti zavoljo velike konjunktura na tržišču. Napak bi bilo, če bi zaradi takih vzrokov počasneje opravljali rezerve, katerih učinki so še dvakrat bolj potrebni kolektivu, ki je že prešel ali pa prehaja na skrajšani delovni teden. —mG

Ekperimentalna kirurgija

Jugoslovanski fenomen: operacija ni uspela, toda pacient kljub temu ostal živ...

Karikatura: MILAN MAVER

KOLO SE VRTI, TODA KAKO?

V zadnjih letih veliko investiram v turistično gostinske objekte, ki tudi v naših pogojih pomenijo resnično donosne investicije in hkrati tudi permanenten vir deviznih sredstev. Tako je »suma sumarum« računica naše najširše družbene skupnosti. Če je tako, bi v tem seštevku morali priti na svoj račun tako delovna organizacija, kot komunna, okraj, republika in federacija. Zal pa se prvi v tej verigi — delovne organizacije, pritožujejo, da ob »sedanjih pogojih« — ne morejo gospodariti, da jih anuitete na račun investicij tepejo, da poslujejo samo na videz rentabilno, da so — skratka — potrebne posebne olajšave.

Prav je, če najprej razčistimo termin »sedanji pogoji«. Povsod po svetu je menda tako, da se novo zgrajeni objekti amortizirajo v 20 do 25 letih. Pri nas pa banke dajejo kredite za nove hotele, motele, kampinge in vse drugo, kar se sodi v turizem, večinoma na petletno odplačilo. Tako je objektivno res, če presojamo samo s stališča gostinskih delavcev, da anuitete pomenijo zanje hudo breme.

Toda objektivno točno je tudi to, da skrb za razvoj turizma ni samo stvar 20 ali 100 gostinskih delavcev, ki so slučajno zaposleni v nekem kolektivu, ki je investiral v novogradnjo toliko in toliko milijonov. Ob šibki dosednji materialni osnovi turistično gostinskih delovnih organizacij je namreč več kot jasno, da se ta dejavnost vsaj pri nas razvija v pogojih forsiranega razvoja in pretežno s kreditnimi sredstvi. Pri teh pa rečejo svojo besedo, ker gre za širši družbeni interes in ne samo za stvar, oziroma ambicijo nekega kolektiva, vse družbeno politične in teritorialne skupnosti in še posebej banke. Zanje je — v načelu — najbolj zanimiv tisti komitent, ki ponudi najkrajši odplačilni rok in najvišjo obrestno mero. V pogojih forsiranega razvoja gospodarstva kot celote ali samo posameznih panog je tako stališče dvakrat važno, saj pomeni — razen vsega drugega — edino pot do naglega obračanja sredstev.

Hkrati pa gre še za nekaj drugega. Ze dolgo govorimo, da bi morali kolektivi postati nosilec razširjene reprodukcije. To torej velja tudi za turistično gostinske organizacije, ki v svetu že pomenijo »industrijo za izvoz uslug«, medtem ko pri nas tudi vse bolj prehajajo na to pot. Zato je res težko, najbrž celo nemogoče, prav gotovo pa v protislovju z omenjeno progresivno zahtevo, da bi hkrati terjali največje možne ugodnosti — predvsem — podaljšanje odplačilnih rokov. To bi namreč v najglobljem bistvu pomenilo, da se še vedno navdušujemo za centralistično gospodarjenje.

Kje je torej izhod iz te zagate? Ze prej smo zapisali, da turizem ni zgolj domena nekega gostinskega kolektiva, ampak širša, najširša družbena zadeva. Prav zato problema gospodarjenja v turistično gostinskih organizacijah ne gre presojati s stališča, kaj lahko doprinese sprememba v kreditnih pogodbah. Mimogrede rečeno se v mnogih primerih celo razkrije, da kreditni pogoji niso najbolj »nemogoči«, saj je odplačilni rok za kredite, sicer deljene na različne roke, na 5, 10, 20 in še več let, povprečno nekeje 8 let. To bi moralo biti dovolj ugodno za sleherni, tudi gostinski kolektiv.

Pri nas je ta zadeva marsikdaj, če ne zmeraj — malce drugačna. Kar naprej se tudi pri gradnji turistično gostinskih objektov odločamo za malce hudo forsirano pospeševanje turizma, kar potem politično teritorialne skupnosti (največkrat gre za občine) nekako »obesijo« obstoječim delovnim organizacijam, oziroma novim podjetjem v izgradnji, ki so doslej malone vsa zaradi nerentabilnosti prišla »na grbo« obstoječih podjetij. Ta nerentabilnost je zvečini posledica preforsiranega investiranja in zato hudih odplačilnih pogojev. V vse to pa kolektivi niso zašli sami, ampak so jim razne politično teritorialne skupnosti — od občine navzgor — najmanj jemčile pri najemanju kreditov, če jih niso v to skoraj prisilile češ: »Vzemite denar dokler je, potem ž bomo kako!« V praksi se zadeva dostikrat sprevrže. Kolektivi, ki so investirali, zdaj poslušajo drugo pesem: »Kaj ni dovolj, da smo vam pomagali izvržiti kredite? Gospodarili pa boste menda že sami!«

Zdaj je jasno, zakaj že tretjič ponavljam misel, da skrb za razvoj turizma ni samo stvar prizadetih kolektivov. Omenjene in njim podobne pojave namreč beležimo v obalnih in zato tudi več ali manj takih občinah, kjer turizem pomeni edino ali vsaj eno najmočnejših gospodarskih dejavnosti, kakor tudi drugod. Zato je na mestu vprašanje: kako občine obravnavajo problematiko razvoja turizma kot celote in investicijske izgradnje še posebej. Nekateri konkretni primeri namreč spodbujajo zelo različna vprašanja.

Vzemimo samo »primer« gostinsko turističnega podjetja METROPOL v Piranu. V sorazmerno kratkem času so zgradili novi hotel v Luciji pri Portorju, avtokamp v najbližjih sosesčin in še nekaj manjših objektov. Novo zgrajene kapacitete ustvarjajo polovico celotnega prometa, ki ga dosega METROPOL, čeprav je tamkaj zaposlenih polovica manj delavcev kot v matičnem, piranskem obratu. To je predvsem posledica dejstva, da novozgrajene kapacitete odlikuje neprimerno večja funkcionalnost, kar seveda zelo vpliva na število potrebnega osebja.

To podjetje pa se je za gradnjo novih zmogljivosti precej

zadovolilo. Samo letos bo moralo plačati 120 milijonov za anuitete, kar pomeni četrtno za letos predvidenega celotnega dohodka. Ob tem predvidevajo negativni poslovni uspeh (ki se lahko obrne na bolje, če bodo doslegi podaljšanje odplačilnih rokov) in povprečne osebne dohodke 37.000 dinarjev. Ob tem ni denarja za stanovanja, za boljše osebne dohodke in tako naprej.

Nič čudnega, če v podjetju METROPOL potožijo, da ob takih pogojih ne morejo gospodariti. V zasilno in začasno tolažbo jim je to, da imajo še za nekaj mesecev zagotovljen status podjetja v izgradnji, kar pomeni, da lahko izplačujejo vsaj osebne dohodke, ne glede na poslovni uspeh. Dotlej, da bo rok potekel, pa se bo že nekaj našlo... Tako upajo in živijo, ker drugače pač ne morejo, čeprav tako stanje prav gotovo ne vpliva najbolj na razpoloženje in notranje odnose v kolektivu.

V Izoli, ki ima nedvomno dosti slabše pogoje za razvoj turizma, so izbrali preudarnejšo pot. Ker so se že odločili, da bodo izkoristili tiste minimalne pogoje za razvoj turizma, ki jih pač imajo, je občinska skupščina nastopila kot investitor pri gradnji razgledne postojanke z

restavracijo in motelom na Belvederu. Novozgrajene objekte, ki so polno zasedeni okoli sedem mesecev v letu, upravlja izolsko gostinsko podjetje »Zora«, ki od občinske skupščine postopoma prevzema odplačevanje anuitet. Doslej je občinska skupščina nanje že prenesla 70 milijonov anuitet letno, približno dvakrat toliko pa še naprej plačuje občinska skupščina. Ob tem v »Zori« napovedujejo, da bodo že čez dve leti sami ustvarjali toliko sredstev, da bodo lahko sami odplačevali celotne obveznosti in hkrati še naprej razširjali podjetje. Drugače rečeno: gostinstvo v tej komuni prihaja na lastne noge tudi glede razširjene reprodukcije z zavestno akcijo in premišljeno odločitvijo vseh družbenih sil v komuni.

»Izolski primer« verjetno dovolj jasno razkriva, zakaj skrb za razvoj turizma ni in ne more biti samo dolžnost ljudi, ki so zaposleni v tej stroki. Hkrati nakazuje rešitev, kako bi lahko in kako bi pravzaprav morali te probleme obravnavati tudi drugod, kjer se delovni kolektivi ob nizkih osebnih dohodkih in težkih delovnih pogojih otepajo bojzani, kako bi obdržali vsaj tisto malo, kar že imajo.

(-mG)

»Kako ste s traktorjem zaslužili 56.000 dinarjev...«

Kaj se je neki zgodilo v Vršačkih Ritovih? Kako to, da zaslužijo Ljuba Djordjević in njegovi tovariši traktoristi po 56.000 dinarjev?

Poiskali smo jih na posestvu in se z njimi pogovarjali. Kaj pravijo o zasluhkih na kmetijskem posestvu »Vršačkih Ritovih«, glavni direktor Isidor Nikolić, upravnik druge kmetijske ekonomske enote in pred nedavnim predsednik delavskega sveta Nikola Kertez in traktorist Ljuba Djordjević.

Nikolić: Šestmesečna bilanca je bila ugodna, sedemmesečna še ugodnejša. O tem, kakšno je bilo podjetje včeraj in kakšno je danes, bi lahko govorili tri dni. Toda, bolj nas zanima, kako bo jutri.

V nekaj besedah: čemu se imamo zahvaliti, da smo začeli dobro?

— Rekli smo si: imamo zemljo, osnovna sredstva, ljudi. Lahko postanemo milijonarji, če se le potrudimo, poskrbimo za kadre in nabavimo stroje.

— In kaj se je zgodilo?

— Danes proizvede na posestvu 300 ljudi, več kot prej 800. Proizvodnja lucerne je rentabilna; prav tako proizvodnja pšenice, svinj in goveda. Rentabilnosti nismo iskali v cenah na tržišču, temveč v notranji, organizaciji, delitvi dela in odnosih v ekonomskih enotah. Materialna zainteresiranost delavcev za proizvodnjo je takšna, da ni potrebno nikomur ukazovati. Pravilnik o nagrajevanju bi bil nepopoln, če bi upoštevali samo startne osnove in ne skupnih uspehov dela. Prvi dve leti je zaslužil naš traktorist povprečno po 17.000, letos pa 38.000 dinarjev mesečno. Agronomi zaslužijo od 48.000 do 80.000 dinarjev.

— Lahko s primeri ilustrirate odnos delavcev do dela?

— V minulih letih je od dvesto krav telilo največ 80 stotkov. Novi sistem nagrajevanja je okreplil odgovornost veterinarjev in živinorejcev za rejo živine. Povprečna mlečnost, v obdobju, o katerem radi ne govorimo, je znašala manj kot tisoč litrov mleka. Sedaj je povečana na tri tisoč v svinjerji je bilo stanje takšno, da bi lahko služilo za šolski primer slabega dela: le nekaj prašičev na svinjko. Danes pride na vsako svinjko po 15 prašičkov. V knjigovodstvu, vodi na pr., vso obratno službo 12 ljudi. Prej jih je bilo 48. Po sistematizaciji delovnih mest, bi jih moralo biti 17. Toda, ekonomska enota se brani novih uslužbencev. Delo je ažurno, nadurnega dela ni, prav tako bolezenskih izostankov, če je pa potrebno, pa dokonča delo uslužbenec namesto drugega. Uslužbenci gospodarsko-računskega sektorja so dobili v masi osebnih dohodkov 10-odstotne nagrade po delu — in to jih spodbuja.

— Imate podobne izkušnje v poljedelski ekonomski enoti, tovariš Kertez?

— Kertez: Povsem. Triindvajset nas je, imamo 1200 ha, brutoprodukt smo planirali na 175, za delitev smo namenili 12 milijonov.

— Nekatera gospodarstva v sosesčini pravijo, da gospodarite dobro, ker ste se preusmerili na lucerno in da pokrivite izgube pri pšenici s prodajo dohodki.

— Prva pripomba drži, druga pa ne. Pri pšenici nimamo izgub. Dohodke delimo po učinku. Vsako delo ima ustrezno vrednost. Za setev pšenice na pr. plačamo po hektaru 110 dinarjev in, če dobro vzklije 30 dinarjev premije. Pri globokem oranju je tarifa 408 dinarjev plus 20 premije. Pri kombajnarstvu 900 dinarjev za vagon itd. Vsi živimo od dinarja, vsakega prvega v mesecu začnemo z nič, zaslužimo pa toliko, kolikor napravimo. Če delavec ne opravi dela, kot bi bilo potrebno, mora vrniti del prejete akontacije. Včasih se mu odbije znesek, ki ga je morala ekonomska enota plačati drugemu, ker je napravil napako.

Djordjević: Pred odhodom na dopust sem minuli mesec zaslužil 56.000 dinarjev. Sorodniki in prijatelji kar niso mogli verjeti. Vprašali so me: mar tudi vi v kmetijstvu lahko toliko zaslužite?

— Kolikšni so povprečni zaslužki ostalih delavcev v vaši ekonomski enoti?

— Poleti več, pozimi manj, povprečno okoli 38.000 dinarjev. Poglejmo, kakšni so bili dnevniki zaslužki nas petih od 1. do 4. avgusta tega leta: Vlada Vijatov 1299, 800, 1530, in 832 dinarjev, Ljuba Djordjević 1535, 800, 793, 832 dinarjev. Todor Keskić 1260, 793, 1161, 1004 dinarje, Omer Ljeskovića 1987, 900, 799, 800, Ivan Leuž 800; 900, 900 in 900 dinarjev itd.

— Kako razporejate notranje delo?

— Preprosto. Za Keskića na pr., danes v naši ekonomski enoti ni bilo dela in posodili smo ga drugi. Prevaža različni material ali je kje pri stroju. Glavno je, da se ne stoji, da ne tečejo dnevi brez koristi in, da se na račun naše ekonomske enote knjiži dohodek. Tako pozimi, kot poleti. Mrtve sezone ne poznamo. Spomnim se pred tremi leti, traktoristi pozimi nismo imeli dela in ne denarja. Na upravi so nam rekli naj gremo domov, da ne bomo zastoj tu posedali. Dajali so nam po 3000 dinarjev, tistim, ki so imeli otroke, še otroški dodatek. Zdaj je pozimi tako kot poleti. Če ne vozim traktorja ali kombajna, popravljam stroje ali delam kaj drugega. Sedenja ni.

N. D.

OSEBNI DOHODKI V PTUJSKI »PERUTNINI« NISO NAJBOLJŠI

Nihče ne preprečuje boljšega gospodarjenja

Položaj prehrabene industrije, ki razpolaga z lastnimi proizvodnimi obrati, razen tega pa odkupuje in predeluje kmetijske izdelke za tržišče, je po svoji proizvodni zasnovi precej izjemen. Kakor na splošno vse kmetijstvo ima tudi ta industrija, v kolikor smo jo že prilagodili sodobnim tržnim zahtevam in množični potrošnji, značaj sezonskega dela. Pogoji so tako svojstveni, da podobnih podjetij ne moremo povsem izenačevati s tovarnami, ki imajo nepretrgan proizvodni postopek. Naštete okoliščine namreč precej vplivajo na delovno silo, ki v takšnih podjetjih, kot je ptujska »Perutnina«, ni vedno dovolj smotno in polno izkoriščena. Vendar to ni edini razlog za nizke osebne dohodke v »Perutnini«, ki so med najnižjimi v ptujski občini.

V podjetju razlagajo, da v zadledju, kjer so delavci hkrati po rednem osemurnem delavniku tudi privatni kmetovalci in so torej le polovični proizvajalci v obratih klavnice, mešalnice močnih krmil ali v farmi piščancev, nizki osebni dohodki ne pomenijo težkega problema. Takšna stališča pa so v svojem bistvu zelo zaviralna v času, ko težimo, da našo industrijo in kmetijstvo prilagodimo pogojem poslovanja v razvitejših industrijskih državah in si na vseh črtah prizadevamo, da se vključimo v mednarodno delitev dela. Nekateri podatki kažejo, da je vključevanje na nekaterih področjih občutno prepočasno.

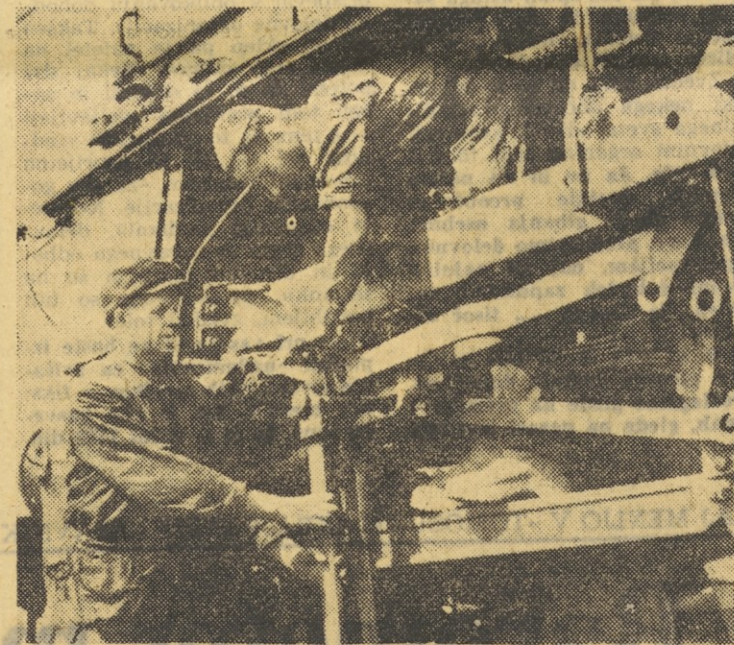
»Perutnina«, ki je v prejšnjih letih precej izvažala, se je letos skoraj popolnoma preusmerila na domače tržišče in niti ne poizkuša prebiti carinskega zaščitnega zidu, ki so ga za kmetijske izdelke postavile nekatere zahodne države. Tako so letos zaradi ustavljenega izvoza jajc, ker so naše odkupne cene višje, kot so jih pripravljali plačati tuji naročniki, in zaradi odpadlega izvoza piščancev, ki se jih ne izplača izvažati, ker so se dvignile cene

krmil, v podjetju v precejšnjem zaostanku za proizvodnim načrtom. V podjetju menijo, da bodo zamujeno nadomestili v drugem polletju, saj podatki iz prejšnjih let kažejo, da so v drugem polletju dosegali boljše uspehe.

Letos so v ptujski občini zgradili tudi novo farmo piščancev, ki bo vzredila letno 2,5 milijona piščancev za zakol. Kobo podjetju priključena farma kot poseben obrat, bodo imeli lepe možnosti, da povečajo proizvodnjo. Na dlani pa je, da jim bo domači trg, ki se ga sedaj v glavnem drži, kmalu premajhen in jim ne bo zadoščal za temeljitejšo izboljšanje poslovanja.

Kljub temu, da so letos v podjetju precej izboljšali osebne dohodke, pa je njihovo povprečje še vedno med zelo nizkimi. Povprečni mesečni osebni dohodki zaposlenih znašajo 31.500 dinarjev in so razen konfekcije perila »Delta« najnižji med vsemi gospodarskimi organizacijami v industriji ptujske občine. Lanskoletno povprečje je bilo na ravni, ki jo običajno imenujemo življenjski minimum, saj so znašali povprečni dohodki v tem podjetju komaj 26.000 dinarjev. Poslovni uspehi letošnjega prvega polletja dajejo neprimerno ugodnejšo sliko. Popravili so tudi sklade, vendar je vse skupaj šele prvi začetek boljšega gospodarjenja, ki se je pokazal kot posledica zmanjševanja režijskih in drugih stroškov. V podjetju nameravajo v prihodnjih mesecih proučiti tudi sistem nagrajevanja, ki je bil do sedaj takšen, da delavcev ni vzpodbujal za ceneno in skrbno proizvodnjo. To dokazuje tudi dejstvo, da so pred kratkim izplačali poldrugi mesečni osebni dohodek zaposlenim, pa pri tem niso veliko upoštevali vloženega dela, ker je nagrajevanje še vedno takšno, da proizvajalec vnaprej ne zna izračunati svojega dohodka.

Z. T.

Tudi krajše postanke je treba prav izkoristiti. Dobro oskrbovan stroj le redkokdaj zataja. Foto M. Šparovec

Nevidne administrativne meje

Čeprav vemo, da je treba reševati probleme tam, kjer nastajajo, torej v delovnih organizacijah in komunah, v osnovnih skupnostih naše družbe, v praksi marsikje še vedno ravnamo po starem. Kljub uveljavljanju novega gospodarskega sistema, ki temelji na decentralizaciji gospodarjenja in utrujevanju samoupravljanja, nekatere velike gospodarske organizacije še vedno prerade rešujejo svoje probleme le s pomočjo višjih republiških ali celo zveznih forumov. Ob tem pa seveda spregledajo, prečesto pa sploh ne upoštevajo občinskih forumov in svojih lastnih organov upravljanja in družbenih organizacij v tovarnah. To so pač stare navade iz dobe administrativne delitve podjetij na zvezna, republiška, okrajna in občinska.

Tako pa ne ravnajo samo podjetja, temveč tudi občinski forumi. Ko se lotevajo analize razvoja odnosov, gospodarjenja itd. podjetij, tedaj občinske komisije analizirajo samo manjše gospodarske organizacije,

Tak ali podoben razgovor so imeli že v marsikateri komuni.

Opozoriti kaže še na nekaj: ta očitek je izrečen med odmorom in ne na seji. To pomeni, da predstavnik majhnega podjetja nima nič drugega od nase od teh problemov, kot ga očita občinskimi forumom.

KAKO PA VIDJO ZADEVO OBČINSKI FORUMI?

Pritožujejo se, da večja in sploh velika podjetja njihovih priporočil ne upoštevajo. Pa tudi okrajnih forumov največkrat ne »vidijo«. Navajeni so pač razpravljalci o svojih problemih tam, kjer sodijo, da jim lahko najbolj ustrezajo. Praviloma se oglašajo pa republiških konferencah, posvetovanjih in zasedanjih in mimo dnevnega reda tarnajo o svojih težavah, ki navadno niso niti tipične. Na ta način razblinjajo ne samo razpravo takih konferenc, temveč tudi zmanjšujejo vrednost njihovih rezultatov.

Zaradi takšne prakse občinski forumi nujno izgubljajo stik

z velikimi delovnimi organizacijami, čeprav so zato, kar so jim najbližje, prav gotovo bolj informirani o problemih v njih, kot pa forumi, kjer predstavniki podjetja oblikujejo takšno mnenje o gospodarski organizaciji, kakršno jim najbolj ustreza. To mnenje pa je čisto drugačno, kot pa so si ga ustvarili občinski forumi, ki pa ob taki praksi o svojih glediščih molijo — pač zaradi ljubege miru. In ko je že tako, potem tudi prepuščajo obravnavanje takih delovnih organizacij okrajnim in še višjim komisijam.

Vse kar ostane za tem, so tihe tožbe občinskih forumov, da jih večje delovne organizacije ne upoštevajo, da zvedo za probleme teh podjetij šele posredno od višjih forumov in da pač ni drugega, kot da se ukvarjajo z ostalimi problemi komunne in majhnimi podjetji.

KAKO PA JE V VELIKIH PODJETJIH?

V velikih podjetjih, ki so bila nekoč republiška, zvezna ali pa samo okrajna, pa menijo

Ne omejujmo se v lastno komuno!

Predsednik občinskega sindikalnega sveta v Novi Gorici, tovariš Aleksander Cerče se zelo zavzema za široko izmenjavo mnenj v delovnih organizacijah. Po njegovem mnenju je zelo slabo, če se delovne organizacije ravna samo po svojih izkušnjah iz najbližje okolice. Prej ali slej se jim zazdi, da so v začaranem krogu. Na primer:

»V zdravstvu so menili, da ni drugih rešitev, kot so jih našli sami. Zato smo navezali stike s Pančevom, ker smo slišali, da imajo tam dokaj urejeno delitev dohodka po delu in zdaj proučujemo tamkajšnje pravilnike, ki obravnavajo plačevanje po storitvi in ostalo.«

Predvsem dvomijo, da bi lahko bilo vse tisto prav, kar menijo, da je že najboljša rešitev. Prepričani so, da so možne vedno še boljše rešitve. Na primer:

»Ko smo anketirali prosvetne delavce, smo našli na novo pobude. Anketa je nakazovala analitične ocene, predvsem ocenjevanje kakovosti. Na to temo smo pripravili razgovor s strokovnjakom iz Beograda, potem pa še s predstavnikmi pedagoškega zavoda. Tovariši iz tega zavoda so »arbitri« in naj povedo, kako bodo ocenjevali kakovost...«

Predvidevajo, da bodo na ta način našli boljše rešitve kot bi jih sicer.

»Pri reševanju otroškega varstva smo zvedeli od domačih projektantov, da bi nas stala otroško varstvena ustanova okrog šestinštirideset milijonov dinarjev. Na vašo pobudo (članke o taki ustanovi v Ptuj) smo šli tja in se informirali kako so zgradili svojo otroško varstveno ustanovo trikrat ceneje. Zakaj ne bi bilo to možno tudi pri nas?«

»Je podobnih načrtov še več?«

»V kratkem bomo organizirali razgovor o socialnem varstvu, v katerem bodo sodelovali tudi predstavniki treh sosednjih občin: Idrije, Ajdovščine in Tolmina.«

Koristne pobude zahtevajo primerno širino. Zakaj bi se ograjevali le v svojo komuno? or

Kdo si je izmislil furfurolo

Precej lahko je odgovoriti na pogosta vprašanja, kdo je izumil furfurolo. Znano je, da je furfurolo nekdanji predstavljatelj bestsellerja kemije; že tedaj, med prvo svetovno vojno, ko so ga izdelovali iz odpadnih kmetijskih pridelkov. V času med obema vojnoma smo na tak furfurolo skoraj pozabili; predvsem zato, ker je kemija našla cenejšo in lažjo pot, po kateri pridobivajo tiste količine, ki so dandanes potrebne. Zato pa je dosti bolj zapleten odgovor na isto vprašanje danes, ko smo pod vtisom novosadskega procesa. »Primer furfurolo« pa je zanimiv prav s te strani, saj ima svojo predzgodovino, kot družbeno-ekonomski fenomen, zrasel na naših tleh pa ni poučen samo zaradi porabljenega denarja.

Pred osmimi ali devetimi leti — težko je reči, kdaj točno — je v delu Vojvodine in v nekaterih srbskih mestih izbruhnila furfurolska mrzlica. V Zavodu za gospodarsko planiranje so hkrati prejeli več kot dvajset furfurol-elaboratov. Osnovna misel v vseh je bila enaka: enostavna tehnologija, majhne investicije. Surovin — koruznih storžev pa tudi nikjer ni manjkalo.

Perspektiva furfurola, ki se je nenadoma razpočila pred mnogimi očmi, je povzročila številna potovanja, sestanke, pogajanja in prizadevanja osebnih in političnih prioritet, do vseh tistih situacij, ko je vsakdo v vsakem videl konkurenta, ki bi mu lahko spodjedel investicijski kredit.

OPOZORILA BREZ ODGOVORA

Navzlic vsej tej ihti pa je precej tehnologov, kemikov, ekonomistov in planerjev poskušalo, da bi našli razumno in realno rešitev. Poznavajoč kemijo, tuje in domače tržišče so mnogi strokovnjaki opozorili, da kakšnih posledic bi lahko pripeljala furfurolomanija. Previdno, upoštevajoč nervozo in želje, je bil sklican celo sestanek na temo: furfurolo.

Do posveta je prišlo ob začetku marca 1959 leta v Zveznem zavodu za gospodarsko planiranje. Udeležili so se ga tudi zastopniki občin, ki so bile zainteresirane za furfurolo. Po natančni analizi je bilo ugotovljeno: furfurola za domače potrebe ne potrebujemo dosti, saj tovarna v Sisku, ki proizvaja 300 ton letno, še to komaj prodaja; na izvoz pa ni računati. Razen tega je bilo ugotovljeno še nekaj: vsi predloženi elaborati so si bili podobni kot jajce jajcu, kar pomeni, da so klice furfurolske mrzlice verjetno razmnožili ljudje problematičnih kvalifikacij in prav takih namenov.

Glene na sklenjeni dogovor je Zavod za gospodarsko planiranje SR Srbije v obliki cirkularnega pisma vse te podatke in sklepe poslal predsednikom okrajev, da bi tudi na ta način preprečili nadaljnje razraščanje nerealnih želja in predstav o tovarnah furfurola.

Samo novosadska občina ni sprejela priporočila strokovnjakov. V juniju leta 1960 je bil izdelan novosadski program o proizvodnji in nadaljnji predelavi furfurola. Po tem programu bi nova tovarna letno proizvajala 160 ton furfurola, investirali pa bi bilo treba okoli 96 milijonov dinarjev. Ta program so poslali revizijski komisiji Izvršnega sveta Srbije, da bi dobili formalno odobritev. Zago-

vorniki investicijskega programa ob tej priliki niso bili sposobni, da bi ovrgli katero koli izmed številnih pripomb glede očitanih tehnoloških in ekonomskih pomanjkljivosti v elaboratu.

Sledili so mnogi poskusi, da bi program izpopolnili, oziroma »popravili«, čeprav so strokovnjaki vnaprej opozarjali, da je to nemogoče, ker je bil program že v osnovah zgrešen. Obenem je vsaka nova varianta programa računala z vedno večjimi sredstvi. Za izgradnjo so nazadnje zahtevali že 750 milijonov dinarjev.

PRAVICE IN ODGOVORNOST

Predstavniki Zavoda za gospodarsko planiranje Srbije trdijo, da programa sploh ni več obravnavala revizijska komisija. Našli so namreč možnost, da so ta posel opravili kar v Novem Sadu. Ko je bila tovarna dograjena, so se stroški povzpeli na dve milijardi dinarjev. S proizvodnjo pa sploh niso začeli!

Sojenje v Novem Sadu javnosti ne bo dalo odgovora, kdo si je izmislil furfurolo, kdo in kaj je povzročil pojav, ki ga furfurolo zdaj označuje. Končno sodišče tudi ni poklicano, da bi izdelalo družbeno ekonomsko analizo furfurola. Toda, hoté ali nehoté proces, o katerem govorimo, daje indicije za široko družbeno politično in enoekonomsko obravnavanje tega primera.

Te indicije vsebujejo nekateri karakteristični dialogi na procesu. Eden ob obtoženih — tako na primer trdijo — je pred časom pokazal neverjetno neznanje, ko je od nekakega uslužbenca zunanjetgovinskega podjetja, zahteval, naj mu, iz blagajne prinese sto tisoč srbskih frankov, ki jih je potreboval zato, da bi s predstavnik tuje tvrdke sklenil pogodbo! Ob tem se čudimo predvsem temu, kako je mogoče, da odgovorni občinski uslužbenec, zadolžen za investicije, ne pozna deviznega poslovanja!

Za analizo našega primera pa to ni bistveno. Zanima nas, kaj bi se dogodilo če bi zunanjetgovinsko podjetje imelo v blagajni tista devizna sredstva? Kakšni sploh so odnosi pri investiranju, če občinski uslužbenec lahko zahteva od gospodarske organizacije, da zasluži dinarje ali franko vložiti v posel, za katerega ni zainteresirana, ki ga ne pozna ali s katerim sploh ni bila seznanjena?

Pravzaprav v zgodovini furfurola — takšna, kot jo tukaj pojasnjujemo — bi lahko bila izpopolnjena samo z analizo konkretnih družbenih odnosov v

razširjeni reprodukciji, kjer sklepi in odgovornost za vlaganja niso bili na istem mestu. »Furfurolo« so gradili s sredstvi, ki so jih zbrali z davki. O izgradnji ni odločal tisti, ki bi kasneje moral nositi ekonomske posledice te investicije. Nekje na sredini te poti, v občinskih pisarnah, pa se je lahko dogodilo, da so rehabilitirali pol stoletja staro tehniko (kaj sploh občinska oblast ve in mora vedeti o kemiji); da naposled iz neznanja vzkipi navdušenje — brez odgovornosti za posledice.

S te strani vzeto furfurolo pomeni najbolj drastičen način uničevanja dela nacionalnega dohodka, o katerem je odločala administracija in ne proizvajalec, ki naj bi od tega živel in ustvarjal nove dobrine. Ekonomska analiza bi našla furfurole v objektih, ki životarijo zaradi takšnih ali drugačnih napak v detaljih investicijskih odločitev; sodobne objekte, ki ravnajo zaradi takšnih napak otežujejo dosledno uveljavljanje instrumentarija gospodarskega sistema; objekte, ki še živijo na račun subvencij, administrativno ustvarjenih disparitet pri cenah in neumerjenega protekcionizma. To je tudi vzrok, da se odločamo za deatizacijo investicijskega odločanja, da se vzememo za to, da o novi tovarni, hotelu, trgovini ali nekem drugem gospodarskem objektu odločajo tam, kjer se sredstva tudi ustvarjajo.

Ce vse to deloma pojasnjuje primer furfurola, to še ne pomeni, da ga tudi opravičuje. Malo verjetno je, da bi to žalostno knjigo lahko zaprlj potem, ko bomo dočakali takšno ali drugačno razsodbo na procesu, ki se zdaj razvija pred novosadskim sodiščem.

(Po »Ekonomske politiki«)

KOLIKO ZASLUŽIJO KAKANJSKI RUDARJI

V najboljšem rudniku črnega premoga najnižji osebni dohodki

— Pomagal vam bom, do rudnika je še daleč — se je ponudil eden od delavcev, ki so čakali na lokalni vlak iz Sarajeva. — Gotovo ste prišli k nam, da bi se zaposlili? Boljše bi storiili, če bi šli drugam. Pri nas se malo zasluži... Se posebej v jami. Najpogosteje 20 do 25.000. Samo mineri in najboljši koparji ali nadzorniki zaslužijo nekoliko več... Recimo 30 ali 35.000 din. Vsako drugo delo v Kakanju je boljše plačano: čistilke v pisarnah zaslužijo več kot mi rudarji.

Kako je mogoče, da ima pet tisoč kakanjskih rudarjev, ki nakopljejo letno preko milijon ton najboljšega črnega premoga, znatno nižje osebne dohodke, kot rudarji v podobnih rudnikih? V kolikšni meri so temu vzrok neugodni pogoji gospodarjenja, kaj je slabo v rudniku?

VISOKI PROIZVODNI STROŠKI

— Naš učinek je kljub mehanizaciji nizek. Nekaj preko 1000 kg na delavca. Rudnik je »razdrobljen« na prostoru okoli

Gozdarji z Jelovice menijo, da brez trdnih cest ne more biti dobrega gozdnega gospodarstva
Foto M. Sparovec

25 kvadratnih kilometrov. Zaradi tega so proizvodni stroški visoki, zato pa zaslužki nizki, — nam je povedal pomočnik direktorja Jovo Dragič.

— Stalno naraščajo materialni stroški, surovine, energija, cene premoga so pa »zamrznjene«. Zato ne dajeta večjih rezultatov povečana proizvodnja in produktivnost — pravi Mustafa Buza, vodja plansko-analitične službe.

— Občutili nismo niti ukinitve rudniške rente ali prispevka, ker smo bili vsega tega oproščeni že prej, kot star in neopremljen rudnik — je dejal Djordje Krčun, šef računovodstva.

Takšne in podobne odgovore na vprašanje, zakaj so zaslužki rudarjev nizki, bi lahko dobili tudi v drugih rudnikih. Zato smo vprašali:

— Ste se primerjali z drugimi rudniki, na primer v Sloveniji?

— Svoje uspehe smo primerjali predvsem s sorodnimi rudniki v okviru integriranega podjetja »Srednjebosanski rudnik črnega premoga« in s podobnim rudnikom v Sloveniji — Trbovljami. Po jamskem učinku smo prvi. Če pa primerjamo transportne stroške znotraj rudnika — se ne moremo primerjati.

— Ali ni učinek 1023 kg premoga na delavca, kljub vsemu nizek?

Učinek diktira separacija. Nakopljemo toliko premoga, kolikor vzdrži separacija.

ODNOSI RUDNIK—KOMUNA

Skoraj 60 % proizvodnje kakanjskega premoga, to je droben kotlovski premog, porabijo takoj na mestu. Zraven separacije v Čatičih so zgradili termoelektrarno, ki pridobiva najcenejši in najkvalitetnejši premog in proizvaja zelo ceneno električno energijo (4 dinarje za kW, kakor pravi). Toda elektrarna ne »sodi« k rudniku in tam so osebni dohodki dvakrat večji — 50.000 dinarjev.

Nadaljnjih 20 % proizvodnje transportirajo prav tako v bližino rudnika — do 50 km, in le majhen del prodajajo specialnim potrošnikom (borski rudnik). Vendar posluje Kakanj na robu rentabilnosti — ob najnižjih osebnih dohodkih.

— Koliko dajate komuni?

— Rudnik in občina Kakanj — to je eno in isto. Poleg rednih prispevkov gradimo še stanovanja za komuno. Prej smo dajali občini okoli deset stanovanj, ne da bi se posebej zanimali, komu

bodo dodelili stanovanja. Na pritisk kolektiva daje delavski svet zdaj stanovanja pogodbeno samo za nekatere prosvetne in zdravstvene delavce.

TODA, ZASLUŽKI RASTEJO

— Drži, da so naši zaslužki nizki. Toda pred desetimi meseci so bili še nižji, npr.: najnižji osebni dohodek je bil 12.000 din. Zdaj je 17.000, in verjetno bo kmalu 20.000, brž ko bomo obračunavali po novih cenah. Naravno, da bomo morali zvišati tudi druge osebne dohodke, še posebej jamskim rudarjem.

— Kaj ste storiili in s čim si prizadevate, da bi v Kaknju osebne dohodke zvišali do mere, ki bi ustrezala naporom kolektiva in kvaliteti premoga?

— S sedanjimi osnovnimi sredstvi, ki bodo ob koncu leta po izračunih knjigovodstva vredni en dinar, brez nove separacije in izboljšanja notranjega transporta — se ne moremo »odlepiti« z dna lestvice zaslužkov — pravi Jovo Dragič. Po večmesečnem znanstveno-raziskovalnem delu je ugotovljeno, da je optimalna kapaciteta rudnika 2,5 milijona ton. Za tolikšno proizvodnjo potrebujemo 11 milijard dinarjev za mehanizacijo in dve milijardi za stanovanja. V tem primeru bi dosegli povprečni mesečni zaslužek 76.000 dinarjev, v primerjavi s sedanjimi 25.000 in to brez povečanja cen premoga. Za ta sredstva smo konkurirali in sedaj čakamo.

— Mar ni tolikšen skok zaslužkov nerealen?

— Doseči bi morali tako visoko proizvodnjo, da bi maksimalno izkoriščali kapacitete in zmanjšali poslovne stroške.

Vendar so še drugi vzroki za nizke osebne dohodke v Kaknju, kar iz statističnih podatkov in analiz ni razvidno. Od skoraj 5000 delavcev je le 227 visoko kvalificiranih, v tem velikem rudniku pa dela le 24 inženirjev. Prek tisoč rudarjev je nepismenih. Ko je čas dela na polju, so pogostni tudi izostanki, če pa najdemo boljše plačano delo, mnogi rudnik zapustijo. Ugotovljeno je, da tu ni noben strokovnjak zaposlen dlje kot tri leta!

Za takšno stanje so »krivi« nizki prejemki.

Nizki prejemki so pa, kakor tu pravijo, posledica vsega, kar smo poprej povedali.

V. FILIPOVIĆ
(PO »BORBI«)

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Izdaja CŽP Ljubljana. Priloge: 1. Ljubljana. 2. Ljubljana. 3. Ljubljana. 4. Ljubljana. 5. Ljubljana. 6. Ljubljana. 7. Ljubljana. 8. Ljubljana. 9. Ljubljana. 10. Ljubljana. 11. Ljubljana. 12. Ljubljana. 13. Ljubljana. 14. Ljubljana. 15. Ljubljana. 16. Ljubljana. 17. Ljubljana. 18. Ljubljana. 19. Ljubljana. 20. Ljubljana. 21. Ljubljana. 22. Ljubljana. 23. Ljubljana. 24. Ljubljana. 25. Ljubljana. 26. Ljubljana. 27. Ljubljana. 28. Ljubljana. 29. Ljubljana. 30. Ljubljana. 31. Ljubljana. 32. Ljubljana. 33. Ljubljana. 34. Ljubljana. 35. Ljubljana. 36. Ljubljana. 37. Ljubljana. 38. Ljubljana. 39. Ljubljana. 40. Ljubljana. 41. Ljubljana. 42. Ljubljana. 43. Ljubljana. 44. Ljubljana. 45. Ljubljana. 46. Ljubljana. 47. Ljubljana. 48. Ljubljana. 49. Ljubljana. 50. Ljubljana. 51. Ljubljana. 52. Ljubljana. 53. Ljubljana. 54. Ljubljana. 55. Ljubljana. 56. Ljubljana. 57. Ljubljana. 58. Ljubljana. 59. Ljubljana. 60. Ljubljana. 61. Ljubljana. 62. Ljubljana. 63. Ljubljana. 64. Ljubljana. 65. Ljubljana. 66. Ljubljana. 67. Ljubljana. 68. Ljubljana. 69. Ljubljana. 70. Ljubljana. 71. Ljubljana. 72. Ljubljana. 73. Ljubljana. 74. Ljubljana. 75. Ljubljana. 76. Ljubljana. 77. Ljubljana. 78. Ljubljana. 79. Ljubljana. 80. Ljubljana. 81. Ljubljana. 82. Ljubljana. 83. Ljubljana. 84. Ljubljana. 85. Ljubljana. 86. Ljubljana. 87. Ljubljana. 88. Ljubljana. 89. Ljubljana. 90. Ljubljana. 91. Ljubljana. 92. Ljubljana. 93. Ljubljana. 94. Ljubljana. 95. Ljubljana. 96. Ljubljana. 97. Ljubljana. 98. Ljubljana. 99. Ljubljana. 100. Ljubljana. 101. Ljubljana. 102. Ljubljana. 103. Ljubljana. 104. Ljubljana. 105. Ljubljana. 106. Ljubljana. 107. Ljubljana. 108. Ljubljana. 109. Ljubljana. 110. Ljubljana. 111. Ljubljana. 112. Ljubljana. 113. Ljubljana. 114. Ljubljana. 115. Ljubljana. 116. Ljubljana. 117. Ljubljana. 118. Ljubljana. 119. Ljubljana. 120. Ljubljana. 121. Ljubljana. 122. Ljubljana. 123. Ljubljana. 124. Ljubljana. 125. Ljubljana. 126. Ljubljana. 127. Ljubljana. 128. Ljubljana. 129. Ljubljana. 130. Ljubljana. 131. Ljubljana. 132. Ljubljana. 133. Ljubljana. 134. Ljubljana. 135. Ljubljana. 136. Ljubljana. 137. Ljubljana. 138. Ljubljana. 139. Ljubljana. 140. Ljubljana. 141. Ljubljana. 142. Ljubljana. 143. Ljubljana. 144. Ljubljana. 145. Ljubljana. 146. Ljubljana. 147. Ljubljana. 148. Ljubljana. 149. Ljubljana. 150. Ljubljana. 151. Ljubljana. 152. Ljubljana. 153. Ljubljana. 154. Ljubljana. 155. Ljubljana. 156. Ljubljana. 157. Ljubljana. 158. Ljubljana. 159. Ljubljana. 160. Ljubljana. 161. Ljubljana. 162. Ljubljana. 163. Ljubljana. 164. Ljubljana. 165. Ljubljana. 166. Ljubljana. 167. Ljubljana. 168. Ljubljana. 169. Ljubljana. 170. Ljubljana. 171. Ljubljana. 172. Ljubljana. 173. Ljubljana. 174. Ljubljana. 175. Ljubljana. 176. Ljubljana. 177. Ljubljana. 178. Ljubljana. 179. Ljubljana. 180. Ljubljana. 181. Ljubljana. 182. Ljubljana. 183. Ljubljana. 184. Ljubljana. 185. Ljubljana. 186. Ljubljana. 187. Ljubljana. 188. Ljubljana. 189. Ljubljana. 190. Ljubljana. 191. Ljubljana. 192. Ljubljana. 193. Ljubljana. 194. Ljubljana. 195. Ljubljana. 196. Ljubljana. 197. Ljubljana. 198. Ljubljana. 199. Ljubljana. 200. Ljubljana. 201. Ljubljana. 202. Ljubljana. 203. Ljubljana. 204. Ljubljana. 205. Ljubljana. 206. Ljubljana. 207. Ljubljana. 208. Ljubljana. 209. Ljubljana. 210. Ljubljana. 211. Ljubljana. 212. Ljubljana. 213. Ljubljana. 214. Ljubljana. 215. Ljubljana. 216. Ljubljana. 217. Ljubljana. 218. Ljubljana. 219. Ljubljana. 220. Ljubljana. 221. Ljubljana. 222. Ljubljana. 223. Ljubljana. 224. Ljubljana. 225. Ljubljana. 226. Ljubljana. 227. Ljubljana. 228. Ljubljana. 229. Ljubljana. 230. Ljubljana. 231. Ljubljana. 232. Ljubljana. 233. Ljubljana. 234. Ljubljana. 235. Ljubljana. 236. Ljubljana. 237. Ljubljana. 238. Ljubljana. 239. Ljubljana. 240. Ljubljana. 241. Ljubljana. 242. Ljubljana. 243. Ljubljana. 244. Ljubljana. 245. Ljubljana. 246. Ljubljana. 247. Ljubljana. 248. Ljubljana. 249. Ljubljana. 250. Ljubljana. 251. Ljubljana. 252. Ljubljana. 253. Ljubljana. 254. Ljubljana. 255. Ljubljana. 256. Ljubljana. 257. Ljubljana. 258. Ljubljana. 259. Ljubljana. 260. Ljubljana. 261. Ljubljana. 262. Ljubljana. 263. Ljubljana. 264. Ljubljana. 265. Ljubljana. 266. Ljubljana. 267. Ljubljana. 268. Ljubljana. 269. Ljubljana. 270. Ljubljana. 271. Ljubljana. 272. Ljubljana. 273. Ljubljana. 274. Ljubljana. 275. Ljubljana. 276. Ljubljana. 277. Ljubljana. 278. Ljubljana. 279. Ljubljana. 280. Ljubljana. 281. Ljubljana. 282. Ljubljana. 283. Ljubljana. 284. Ljubljana. 285. Ljubljana. 286. Ljubljana. 287. Ljubljana. 288. Ljubljana. 289. Ljubljana. 290. Ljubljana. 291. Ljubljana. 292. Ljubljana. 293. Ljubljana. 294. Ljubljana. 295. Ljubljana. 296. Ljubljana. 297. Ljubljana. 298. Ljubljana. 299. Ljubljana. 300. Ljubljana. 301. Ljubljana. 302. Ljubljana. 303. Ljubljana. 304. Ljubljana. 305. Ljubljana. 306. Ljubljana. 307. Ljubljana. 308. Ljubljana. 309. Ljubljana. 310. Ljubljana. 311. Ljubljana. 312. Ljubljana. 313. Ljubljana. 314. Ljubljana. 315. Ljubljana. 316. Ljubljana. 317. Ljubljana. 318. Ljubljana. 319. Ljubljana. 320. Ljubljana. 321. Ljubljana. 322. Ljubljana. 323. Ljubljana. 324. Ljubljana. 325. Ljubljana. 326. Ljubljana. 327. Ljubljana. 328. Ljubljana. 329. Ljubljana. 330. Ljubljana. 331. Ljubljana. 332. Ljubljana. 333. Ljubljana. 334. Ljubljana. 335. Ljubljana. 336. Ljubljana. 337. Ljubljana. 338. Ljubljana. 339. Ljubljana. 340. Ljubljana. 341. Ljubljana. 342. Ljubljana. 343. Ljubljana. 344. Ljubljana. 345. Ljubljana. 346. Ljubljana. 347. Ljubljana. 348. Ljubljana. 349. Ljubljana. 350. Ljubljana. 351. Ljubljana. 352. Ljubljana. 353. Ljubljana. 354. Ljubljana. 355. Ljubljana. 356. Ljubljana. 357. Ljubljana. 358. Ljubljana. 359. Ljubljana. 360. Ljubljana. 361. Ljubljana. 362. Ljubljana. 363. Ljubljana. 364. Ljubljana. 365. Ljubljana. 366. Ljubljana. 367. Ljubljana. 368. Ljubljana. 369. Ljubljana. 370. Ljubljana. 371. Ljubljana. 372. Ljubljana. 373. Ljubljana. 374. Ljubljana. 375. Ljubljana. 376. Ljubljana. 377. Ljubljana. 378. Ljubljana. 379. Ljubljana. 380. Ljubljana. 381. Ljubljana. 382. Ljubljana. 383. Ljubljana. 384. Ljubljana. 385. Ljubljana. 386. Ljubljana. 387. Ljubljana. 388. Ljubljana. 389. Ljubljana. 390. Ljubljana. 391. Ljubljana. 392. Ljubljana. 393. Ljubljana. 394. Ljubljana. 395. Ljubljana. 396. Ljubljana. 397. Ljubljana. 398. Ljubljana. 399. Ljubljana. 400. Ljubljana. 401. Ljubljana. 402. Ljubljana. 403. Ljubljana. 404. Ljubljana. 405. Ljubljana. 406. Ljubljana. 407. Ljubljana. 408. Ljubljana. 409. Ljubljana. 410. Ljubljana. 411. Ljubljana. 412. Ljubljana. 413. Ljubljana. 414. Ljubljana. 415. Ljubljana. 416. Ljubljana. 417. Ljubljana. 418. Ljubljana. 419. Ljubljana. 420. Ljubljana. 421. Ljubljana. 422. Ljubljana. 423. Ljubljana. 424. Ljubljana. 425. Ljubljana. 426. Ljubljana. 427. Ljubljana. 428. Ljubljana. 429. Ljubljana. 430. Ljubljana. 431. Ljubljana. 432. Ljubljana. 433. Ljubljana. 434. Ljubljana. 435. Ljubljana. 436. Ljubljana. 437. Ljubljana. 438. Ljubljana. 439. Ljubljana. 440. Ljubljana. 441. Ljubljana. 442. Ljubljana. 443. Ljubljana. 444. Ljubljana. 445. Ljubljana. 446. Ljubljana. 447. Ljubljana. 448. Ljubljana. 449. Ljubljana. 450. Ljubljana. 451. Ljubljana. 452. Ljubljana. 453. Ljubljana. 454. Ljubljana. 455. Ljubljana. 456. Ljubljana. 457. Ljubljana. 458. Ljubljana. 459. Ljubljana. 460. Ljubljana. 461. Ljubljana. 462. Ljubljana. 463. Ljubljana. 464. Ljubljana. 465. Ljubljana. 466. Ljubljana. 467. Ljubljana. 468. Ljubljana. 469. Ljubljana. 470. Ljubljana. 471. Ljubljana. 472. Ljubljana. 473. Ljubljana. 474. Ljubljana. 475. Ljubljana. 476. Ljubljana. 477. Ljubljana. 478. Ljubljana. 479. Ljubljana. 480. Ljubljana. 481. Ljubljana. 482. Ljubljana. 483. Ljubljana. 484. Ljubljana. 485. Ljubljana. 486. Ljubljana. 487. Ljubljana. 488. Ljubljana. 489. Ljubljana. 490. Ljubljana. 491. Ljubljana. 492. Ljubljana. 493. Ljubljana. 494. Ljubljana. 495. Ljubljana. 496. Ljubljana. 497. Ljubljana. 498. Ljubljana. 499. Ljubljana. 500. Ljubljana. 501. Ljubljana. 502. Ljubljana. 503. Ljubljana. 504. Ljubljana. 505. Ljubljana. 506. Ljubljana. 507. Ljubljana. 508. Ljubljana. 509. Ljubljana. 510. Ljubljana. 511. Ljubljana. 512. Ljubljana. 513. Ljubljana. 514. Ljubljana. 515. Ljubljana. 516. Ljubljana. 517. Ljubljana. 518. Ljubljana. 519. Ljubljana. 520. Ljubljana. 521. Ljubljana. 522. Ljubljana. 523. Ljubljana. 524. Ljubljana. 525. Ljubljana. 526. Ljubljana. 527. Ljubljana. 528. Ljubljana. 529. Ljubljana. 530. Ljubljana. 531. Ljubljana. 532. Ljubljana. 533. Ljubljana. 534. Ljubljana. 535. Ljubljana. 536. Ljubljana. 537. Ljubljana. 538. Ljubljana. 539. Ljubljana. 540. Ljubljana. 541. Ljubljana. 542. Ljubljana. 543. Ljubljana. 544. Ljubljana. 545. Ljubljana. 546. Ljubljana. 547. Ljubljana. 548. Ljubljana. 549. Ljubljana. 550. Ljubljana. 551. Ljubljana. 552. Ljubljana. 553. Ljubljana. 554. Ljubljana. 555. Ljubljana. 556. Ljubljana. 557. Ljubljana. 558. Ljubljana. 559. Ljubljana. 560. Ljubljana. 561. Ljubljana. 562. Ljubljana. 563. Ljubljana. 564. Ljubljana. 565. Ljubljana. 566. Ljubljana. 56

KVANTITATIVNI PODATKI ZELO MALO POVEDO O DRUŽBENIH SILNICAH

Časopis Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije »Društvena delatnost« je 15. avgusta objavil članek izpod peresa Ljubise Vukadinovića pod naslovom »Družbeno upravljanje v kulturnih ustanovah« in z nadnaslovom »Kaj nam kažejo statistični podatki«.

Članek sem, kot verjetno marsikateri drug bralec, začela brati z zanimanjem, saj s področja samoupravljanja v kulturnih ustanovah žal niso pogosti članki v jugoslovanskih, pa žal tudi v slovenskih časopisih ne. Prvi, bežen vtis ob branju članka je bil vsekakor ugoden. Nekdo se je sistematično lotil zbiranja nekaterih podatkov o družbenem upravljanju v kulturnih ustanovah v jugoslovanskem merilu. Ali je bil zvezni sekretariat za kulturo ali kdo drug, to je končno vseeno, zbrani podatki so avtorju služili ne le za čisto informacijo, marveč tudi za lasten komentar.

Prvemu vtisu in spoznanju se je takoj pridružilo zelo neugodno drugo spoznanje v obliki vprašanja. Ali lahko s povprečnimi jugoslovanskimi kvantitativnimi podatki o sestavi svetov v kulturnih institucijah in njihovem delu sploh damo kakršenkoli odgovor na to, do kam se je razvilo samoupravljanje v naših kulturnih institucijah in kakšne družbene silnice se uveljavljajo v tem procesu. Moram reči, da se mi zdi mentaliteta iskanja nekega jugoslovanskega povprečja skozi številke in odstotke sila problematičen pristop k presojanju stopnje samoupravljanja v kulturnih institucijah, pa žal tudi mentaliteta nekaterih komentarjev, ki jih je avtor kot pagino prislonil k vsaki grupaciji številčnih podatkov. Svoj dvom v uspešnost metode zbiranja takih podatkov, kakor tudi v mentaliteto nekaterih komentarjev k njim, bom skušala čim bolj konkretno obrazložiti.

TUDI V SVETU BI MORALI IMETI ČLANI KOLEKTIVA VPLIVNO VLOGO

Citiram članek: V kulturnih institucijah delujejo sveti kot organi družbenega upravljanja, ki jih sestavljajo predstavniki oblastvenih organov, ustanoviteljev, delovnih organizacij, zborov volivcev, družbeno-političnih organizacij in tisti, ki so njihovi člani po svojem položaju.

Ce premostimo strukturo članov svetov v kulturnih institucijah po načinu delegiranja, je bilo ob zadnjih volitvah s strani oblastvenih organov delegiranih 40,9 % članov svetov; s strani ustanoviteljev 16,6 %; s strani delovnih organizacij — raznih kolektivov — 7 %; s strani zborov volivcev 12 %; s strani družbeno-političnih organizacij 17,7 %; po svojem položaju pa 5,6 % zaposlenih in institucijah.

Seveda je v posameznih kulturnih institucijah ta struktura drugačna, tako da številno članov sveta, ki jih imenujejo in delegirajo oblastveni organi celo precejšnje polovico celotnega števila članov sveta. Tako je na primer v svetih posameznih ustanov, na primer radia in televizije 67,2 % članov sveta takih, ki jih imenujejo oblastveni organi; v svetih muzejev, galerij in arhivov je delegiranih s strani oblastvenih organov 55,5 %; v gledališčih, filharmonijah in folklornih ansamblih 45,8 %; v knjižnicah in čitalnicah 43,1 %; na delavskih in ljudskih univerzah 32,7 %. Očitno se kulturne ustanove osamosvajajo, dobivajo status delovne organizacije kot one na vseh drugih delovnih področjih, a ob izboru novih svetov bi se v zvezi s spremenjeno strukturo članov tudi v vsakem pogledu moralo upoštevati. Neopornost so za delo teh ustanov zainteresirane tudi družbene skupnosti, toda v prvi vrsti so za delo teh ustanov zainteresirane delovne organizacije iz drugih dejavnosti in bi torej one morale imeti prednost pri delegiranju članov svetov, medtem ko naj bi število članov sveta, delegiranih s strani občinske skupščine in drugih oblastvenih organov — zmanjšali.

Vse do sem sem citirala avtorja članka.

Nem sicer, do kam je v svojem razvoju prišlo samoupravljanje v kulturnih institucijah na jugoslovanskem prostoru. Vsekakor pa vem, da je Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SRS sprejel ob koncu preteklega skupščinskega leta Zakon o organih upravljanja v zavodih (tudi kulturnih), ki ne govori več posebej o družbenem upravljanju, marveč enotno o organih upravljanja. Isti zakon v duhu nove ustave predvideva, naj bi predstavniki družbe sodelovali v svetih (kjer pa jih ne sme biti več kot polovica vseh članov, ostalo so predstavniki kolektiva institucije) ali v mešanih delavskih svetih, kjer bi

skupno s samoupravljalnim organom kolektiva odločali, vendarle s pravico glasovanja le o tistih zadevah, ki so splošnega družbenega pomena, ne pa zgolj stvar delovne samoupravne organizacije.

Vse to me navaja k misli, da je verjetno zelo tvegano pobirati neke povprečne jugoslovanske podatke, kajti stopnja samoupravnega razvoja je verjetno različna v posameznih republikah in tudi krajih. Če so ti podatki zbrani »za nazaj«, kar pa je pomankljivo ob razloženo, tudi potem taki sestavi svetov za Slovenijo ne veljajo, saj vemo, da so v marsikateri instituciji že pred sprejetjem novega Zakona o organih upravljanja imeli kolektivi ponekod tudi že do polovice svojih članov v teh družbenih organih.

Bolj zaskrbljujoč je komentar avtorja. Ali se bodo delovne organizacije v kulturnih institucijah res samoupravno bolj osamosvojile, če bo v teh svetih več predstavnikov različnih delovnih kolektivov in manj predstavnikov oblastvenih organov? In, ali se samoupravljanje npr. na ustanovah RTV lahko resnično začne uveljavljati, če bomo kopico ljudi, ki so bili v te svete doslej delegirani s strani oblastvenih organov, zamenjali s člani zborov volivcev, različnih kolektivov itd? A žal, kot vemo, je bil prvotni osnutek Zakona za RTV resnično mačehovsko naklonjen samoupravljanju delovnih kolektivov tovrstnih ustanov. Družbene skupnosti si vsekakor lahko preko pogodb o financiranju programov različnih kulturnih ustanov zagotove svoj vpliv na to, da bo konceptiranje programov teh kolektivov usklajeno z družbenimi interesi. Sicer pa se mi zdi, da samoupravljanje v kulturnih institucijah ostaja še kar naprej bolj parola kot resnično vsakodnevno kreiranje kolektiva, saj če bi ostali brez pravic, ne morejo biti pred družbo pravzaprav za nič odgovorni.

Drugo v članku imenovanega avtorja, kar me je še posebej zaprepastilo, pa je komentar ob navajanju poklicne strukture članov svetov v kulturnih institucijah.

ALI VEMO, KAKŠNA JE DEJANSKA DRUŽBENA VLOGA ČLANOV SVETOV?

Citiram: Kmetijskih pridelovalcev je 3,7 %; industrijskih in obrtnih delavcev 6,3 %; transportnih in trgovinskih delavcev 0,9 %; delavcev, zaposlenih v uslužnostnih dejavnostih in v varnostni službi 0,7 %; finančno administrativnih in drugih uslužbencev 23,3 %; vodilnega osebja 14,4 %; medicinskega in drugega osebja 1,9 %; učno-vzgojnega osebja 28,1 %; družbeno-političnih delavcev 2,3 %; umetnikov 3,8 %; ostalih strokovnjakov 10,2 %. V posameznih ustanovah so seveda razmerja od teh številke dokaj različna, tako da v nekaterih sploh ni industrijskih delavcev, medtem ko je v vseh ustanovah zelo veliko število uslužbencev. To pomeni, da je orientacija ob izboru članov svetov v dokažnji meri enostranska in bi torej na prihodnjih volitvah temu morali posvetiti več skrbi.

Ti kvantitativni podatki in tako razmišljanje ob njih, me — naj mi avtor oprost — spominjajo na nepopularne proletkultovske čase. Menim, da ni cilj sodelovanja predstavnikov družbenih skupnosti pri reševanju nekaterih vprašanj v kulturnih institucijah kot družbenih institucijah — ta, da zadovoljimo stanje, ko bodo vse branše naše proizvodnje in dejavnosti »zastopane«. Vprašanje je drugje. Kakšen odgovor bi dobili ob analizi dejanskega sodelovanja članov svetov po tej strukturi, kakšna je namreč dejanska družbena vloga teh članov ne glede na poklic pri reševanju nekaterih problemov na relaciji individualni, institucijski in družbeni kulturni interes. Tako pa me tako zbiranje podatkov le vse preveč spominja na nekakšne rajonske kulturne komiteje, kjer o kulturi odločajo vsi, le kulturni delavci ne.

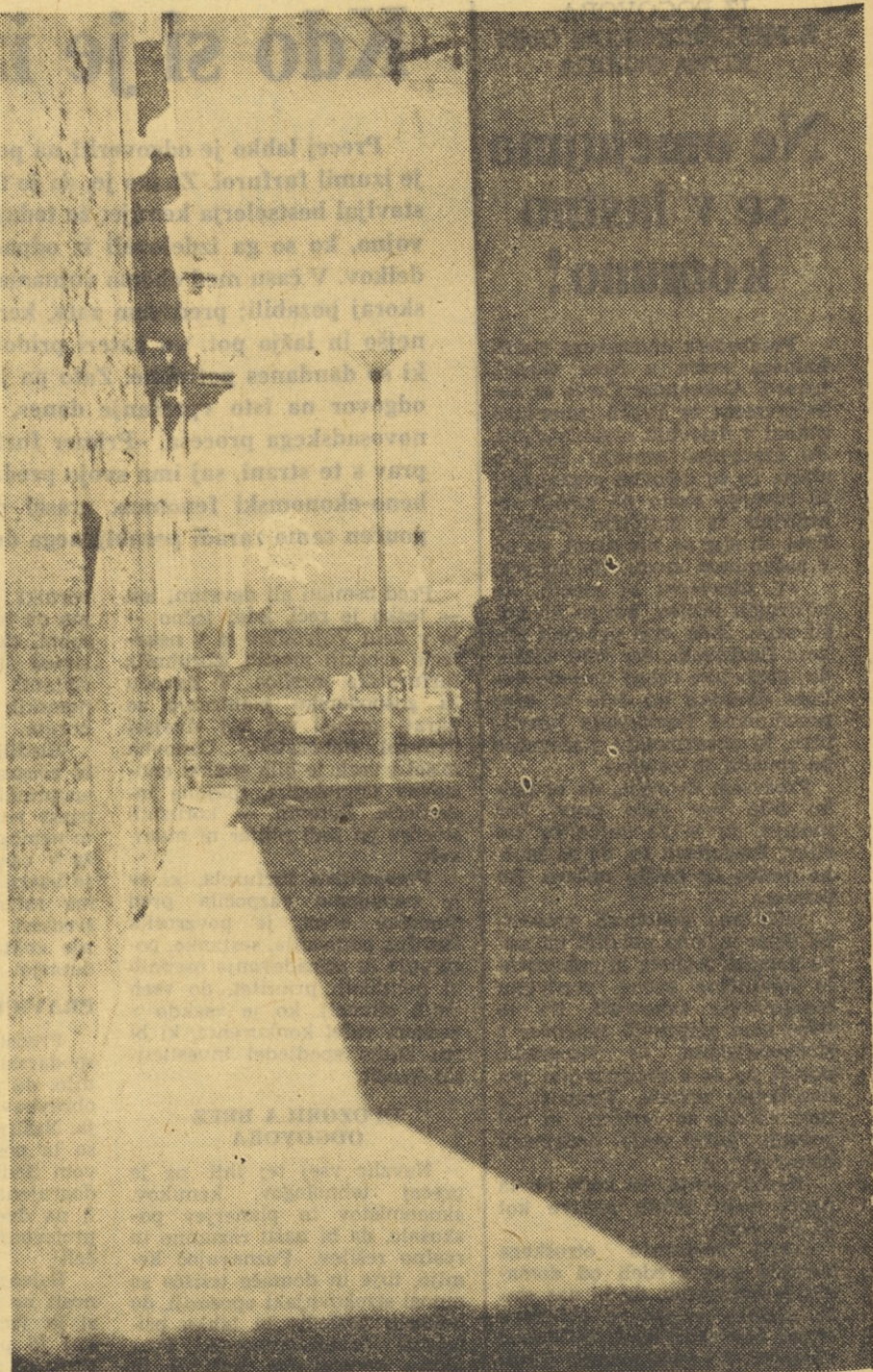
KOMU KORISTI IZRAČUN NEKIH POVPREČNIH PODATKOV?

Ob koncu naj še tretjič citiram članek:

Sveti vseh kulturnih ustanov so imeli v povprečju 5,1 seje, na katerih so razpravljali v povprečju 2,5 vprašanih. Najbolj pogosto so razpravljali o delu ustanove, organizaciji in poslovanju, 42,5 % vseh sej je bilo temu posvečeno; finančnim načrtom in zaključnim računom so posvetili 20,3 % svojih sej, delitvi dohodka 8,6 %, investicijam in nabavi investicijskih sredstev 12,8 % in delovnim odnosom 16,2 % sej. Lahko pričakujemo, da se bo določeno število vprašanj, o katerih je doslej razpravljali svet, preneslo na kolektive ustanov, a da se bodo svet posvetili bitnim vprašanjem iz življenja in dela kulturnih ustanov, s tem, da bodo usklajali njihovo dejavnost s potrebami družbene skupnosti.

Vse lepo in prav. Kar se Slovenije tiče, je novi Zakon jasno povedal, da bodo odslej lahko delovne organizacije same razpravljale o vseh notranjih problemih organizacije in poslovanja ustanove, delovnih odnosih, dohodkih itd. Toda komu koristi izračun nekih povprečnih podatkov o povprečnem številu sej in o povprečnem številu vprašanj, ki so jih sveti doslej obravnavali? Kjer so se sestajali in razpravljali ter pametno sklepali je od tega bila gotovo korist. Kjer pa se niso sestajali in niso razpravljali, tudi od nekega jugoslovanskega povprečnega podatka gotovo ne bodo imeli koristi. Res škoda, da se včasih nagibamo k takšnemu prazenemu praktizizmu!

SONJA GAŠPERSIČ

Vse poti vodijo k morju

Foto Milan Sparovec

Učbeniki čakajo otroke v šoli

V občini Koper je družbeni sklad za šolstvo oddvojil 750.000 din za nabavo učbenikov prvošolcem in drugošolcem

Ugotovitev, da z vsakim novim šolskim letom narašča število učencev — prvošolcev, ni nova. Tudi dejstvo, da je prav konec avgusta ali pa v začetku septembra potrebno oddvojiti precejšen del mesečnih prejemkov družine za nakup šolskih potrebščin, je splošno znano. Med temi izdatki pred pričetkom vsakega novega šolskega leta pa največji del odpade za nakup šolskih knjig. Morda ta vsota še ni tako strašno visoka, kadar se kupujejo knjige za učenca prvega razreda osnovne šole, se pa s prehodom v višje razrede osnovne šole znatno povečuje. Težnja, da se uvede v naši državi za državljane brezplačno osnovno šolanje, kljub temu še ni prodrla. Občinske skupščine se prav nerade ukvarjajo s tem vprašanjem in ga že načeloma odklanjajo s pripombo, da v občinskem proračunu pač ni dovolj sredstev za sprovajanje načela brezplačnega osnovnega šolanja.

Da se pa da vprašanje brezplačnega osnovnega šolanja vendarle z malo dobre volje uspešno rešiti, je pokazal primer občinske skupščine Koper.

Občinska skupščina Koper odnosno boljše rešeno družbeni sklad za šolstvo pri občinski skupščini je že na svoji zadnji redni seji sredi meseca junija tega leta razpravljala o možnosti uvajanja brezplačnega šolanja. Vendar tu ni ostalo samo pri diskusiji, kajti to tudi ni bil prvi korak. Se pred to sejo, v času ko so pripravljali statut in teze 7-letnega perspektivnega plana Kopra, je bila posebna skrb posvečena prav vprašanjem šolstva in s tem v zvezi uvajanju načela brezplačnega osnovnega šolanja.

Na podlagi izračunov je občinska skupščina Koper na tej svoji zadnji seji v mesecu juniju tudi sprejela sklep o nabavi šolskih knjig za učence 1. in 2. razreda osemletk. Ta sklep je začel veljati takoj in šolam na področju komune so bila dodeljena sredstva za nabavo učbenikov. Tako bodo učenci prvih in drugih razredov osemletk na področju komune Koper s pričetkom letošnjega šolskega leta že prejeli svoje učbenike v šoli.

Na področju komune Koper deluje skupno 11 osemletk in 18 podružničnih šol. V prve in druge razrede navedenih osemletk in podružničnih šol pa je letos vpisanih 1100 učencev. Skupna vrednost nabavljenih knjig ne predstavlja prevelikega obremenjevanja občinskega proračuna. Iz sredstev družbenega sklada za šolstvo občine Koper je bilo za ta namen oddvojeno skupno 750.000 dinarjev. Z razumevanjem občinskih delavcev je tako na področju komune Koper uspešno, čeprav zaenkrat šele delno, realizirano priporočilo o brezpla-

nem osnovnem šolanju.

Seveda pa samo s tem akcija še ni zaključena. V občini Koper predvidevajo da bodo v teku naslednjih nekaj let v celoti realizirali načelo o brezplačnem osnovnem šolanju, saj bodo z vsakim novim šolskim letom dodali dose-danjen dvem razredom, v katerih so učenci dobili brezplačne učbenike, nove višje razrede osemletk.

Uvajanje brezplačnega osnovnega šolanja na področju komune Koper pa ni prva akcija, ki jo je občinska skupščina začela sprovajati na področju šolstva. Že pred dvema letoma je občinska skupščina sprejela sklep, s katerim je omogočila vsem učencem, ki obiskujejo šole na področju komune Koper in so oddaljeni od svoje osemletke več kot tri kilometre, brezplačen prevoz. Tako vsako leto oddvojijo v občinskem proračunu okrog 40 milijonov dinarjev za brezplačen prevoz učencev do šole in od šole do doma.

Primer občine Koper je zaenkrat še precej osamljen in to ne samo v naši republiki ampak v celi državi, vendar pa lahko posluži za zgled ostalim občinam prav sedaj, ko bodo začele pripravljati proračune za sledeče koledarsko leto. Znesek, ki bi ga občine vsako leto oddvojile za nabavo šolskih knjig za učence osnovnih šol na svojem področju, ne bi bil tako visok, da bi lahko vplival na standard občanov, na »družinske proračune« pa bi storniranje tega izdatka prav gotovo zelo vplivalo, posebno v družinah z več kot enim šooloobveznim otrokom.

MAJDA ZLENDER

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Zal ob filmu »Preganjana ljubimca« ne moremo govoriti o kvaliteti niti o ne vem kako uspešni režiji Rogerja Vadima, pač pa si moramo zastaviti nekaj drugih vprašanj.

Zakaj naše distribucije (v tem primeru »Makedonija-film«) takšne protizvode kupujejo, hkrati pa tudi — zakaj kopirajo barvne kopije v domačih laboratorijih, ko niso sposobni zagotoviti kopiji niti minimalne barvne kvalitete, ki bi ne žalila in omalovaževala občinstva. Nikakega dvoma ni, da je Vadimov film zelo nezahteven in nepretenciozno delo, katerega edini namen je eksplotirati sex Brigitte Bardot in Stephena Boyda, kar naj bi mu zagoto-

vilo komercialnost pri občinstvu. Če takšnemu konceptu nasedajo in ga sprejemajo zakonodni distributerji, je popolnoma razumljivo, zakaj pa mu nasedamo mi, ni jasno. Že zastavi tega ne, ker je vprašanje, če takšen film prinese domačemu distributerju toliko denarja, kot je predvideval in če je ta vsota takšna, da lahko ob njej zanemarimo nekatere druge, vsekakor pomembnejše elemente tega in takšnih filmov.

Popolnoma razumemo problematiko distribucijskih podjetij, ki morajo skrbeti za dobro gospodarjenje, nikakor pa ne moremo razumeti stalšča ne katerih, ki menijo, da lahko takšni razvpiti filmi prinesejo

največ denarja. Primeri nekaterih drugih distribucij, konkretno »Vesna-filma«, nazorno kažejo, da je mogoče uspešno poslovati tudi s popolnoma drugačnim, idejno in estetsko vsekakor sprejemljivejšim repertoarjem.

Spomnimo se včasih pretirane skrbi, ki jo vsi izkazujejo idejni podobi domačih filmov, istočasno pa spuščamo na stranska vrata najrazličnejše proizvode, ki zaradi svojega idejno miselnega nivoja najbolj neposredno ogrožajo najširši krog občinstva. Že zaradi tega, ker so preplovi in zlahka učinkujejo na najrazličnejši sestav občinstva.

T. T.

MAKEDONIJA FILM
IN NJENI
DVOREZNI RAČUNI

POGOVOR S PROIZVAJALCEM...

Pogovori o gospodarstvu so postali sestavni del našega življenja. Morda so celo potisnili v ozadje pogovore o nogometu, ki imajo tudi obilo pristašev. Naš pogovor s proizvajalcem je pravzaprav seštevek, povzetek številnih razgovorov, je povzetek razmišljanj o zadnjih gospodarskih ukrepih.

Toda veliko bolj kot to je tiha želja, da bi s podobnimi pogovori na straneh našega lista nadaljevali. Pa čeprav bi spraševali iz vseh strani,

z enim samim vprašanjem. Prav radi bomo odgovarjali.

Ob tem pa opozarjamo, da se nam zdi naravno in človeško, da marsikdaj ne bo imel pravi tisti, ki vprašuje, ali tisti, ki odgovarja. Časopis ni in ne more biti tak, da bi bilo vse, kar je v njem zapisano, tudi čista resnica. Časopis je tudi izmenjava mnenj, je tudi izmenjava zmot, ki potlej pripeljejo k resnici.

Zelo si želimo, da na prva vprašanja ne bi bilo potrebno predolgo čakati.

Včasih se mi je zdelo, da še nekaj razumem o našem gospodarstvu, zadnje čase pa mi je čedalje več stvari nejasnih. Na primer: Že dolgo ponavljamo, da smo proti administrativnemu sistemu, da je samoupravljanje sprostilo administrativne ukrepe.

Ne zdaj in tudi v bližnji preteklosti se ne bomo mogli povsem odreči nekaterim administrativnim ukrepom, s katerimi reguliramo ekonomska razmerja. Zlasti ne zaradi tega, ker administrativnega sistema gospodarjenja ni mogoče odpraviti drugače, da postopoma ukinjamo tiste regulative, ki kultivirajo, pospešujejo administrativne intervencije. Pri tem pa seveda ne gre po načelu: klin se s klinom zbija. Bistveno pri tem je, ali se zavzemamo za takšne ukrepe, ki administrativni sistem rušijo, ga postopno odpravljajo, ali za take, ki administrativni sistem in umetno gospodarstvo krepijo.

Zadnji ukrepi o povišanju cen nekaterim kmetijskim pridelkom, premo-gu in električni energiji so bili ukrep, ki bo povlekel za sabo nadaljnje admi-

Marsikaj nezdravega, veliko socialnega, »političnega«, neekonomskega, se je vtihotapilo v naš gospodarski sistem. Ne samo gospodarske panoge, celo posamezna podjetja smo reševali s tem, da smo jim zmanjševali obveznosti, jim prilagajali instrumentarij, jim tako ustvarjali umetno rentabilnost in pogoje za gospodarjenje. Vse to je marsikoga uspavalo, kajti zazibal se je v prijetno sanjarjenje, da pri nas podjetje ne more iti v konkurs, da je za podjetjem vedno še občina, okraj, republika in federacija, ki bo reševala njegov položaj. Če ne more proizvajati po predvidenih cenah, mu bodo zmanjšali obveznosti, znižali carino za uvoz reprodukcijskega blaga, mu zvišali izvožno premijo...

In če bi po tej praksi, ki ni delovala dovolj ustvarjalno, ki ni podpirala ekonomske, gospodarsko najbolj sposobnega, temveč je hotela podpirati vse; če tej praksi nenadoma presekamo pot in naše gospodarstvo soočimo z neizprosni zakoni mednarodnega trga, bi se številne gospodarske panoge zna-

ki so naravno pogojena. Obstojajo pa še druga.

In če bi pri nas nenadoma vse cene sprostili, ne bi pa imeli sredstev in možnosti za intervencijski uvoz, bi prišli v čuden položaj. Najnujnejšim življenjskim potrebščinam bi cene lahko najvišje rasle, medtem ko bi cene gospodarske panoge, ki bi tako izgubile kupno moč in še niso usposobljene za nastop v mednarodni menjavi, morale ustaviti ali pa zelo občutno znižati proizvodnjo. Del dosedanjih investicij, del strojev bi bil mrtev kapital, precej delavcev bi moralo poiskati delo drugod.

Kje pa je potentakem rešitev? Čakati, da bo naša zunanjetrgovinska bilanca, kot praviš, zelo močno aktivna?

Ne čakati, ustvarjati je treba takšne pogoje. Morda je ena izmed hudih zablod ravno v tem, da pri nas nekateri še vedno čakajo, kaj jim bo dal sam gospodarski sistem. Njihova pozornost je vse preveč obrnjena v to, kako obračunavati dinarje, kakšno vrednost ima dinar na različnih postavkah, kako izbojevati sebi, panogi, izjemno ugodne pogoje. Uspavajo se v nevarnih iluzijah, da lahko sam gospodarski sistem, da je mogoče ustvariti tak sistem in takšna razmerja, takšne odnose in delitve, da bodo imeli vsi enake pogoje za gospodarjenje. Poleg tega pa si nekateri pod enakimi pogoji nedvoumno zamišljajo — boljše pogoje. Vsem boljšim pogojem pa noben sistem ne more zagotoviti. Sistem lahko in mora zagotavljati predvsem to, da ne ovira gospodarskega razvoja in progressa, da odpravlja vse zavore, medtem ko je treba glavno bitko izbojevati znotraj delovnih kolektivov. Mislim — bitko za večjo produktivnost, rentabilnost, za kolikor toliko enakopraven, predvsem pa uspešen nastop v mednarodni menjavi.

Zadnje čase toliko govorijo o mednarodni menjavi, o mednarodni delitvi trga, da mi to, odkrito povedano, preseda. Mirno lahko rečem, da tako trmasto ponavljate in za vse stvari uporabljate en sam izgovor: Poiščite notranje rezerve. Rešitev je v boljšem izkoriščanju obstoječih zmogljivosti, v odkrivanju notranjih rezerv. Človek se enih in istih stvari enostavno preobje.

Da ne bo nesporazuma: Če je kdo trmast, potem so najbolj trmasta dejstva. Res veliko govorimo in razpravljamo o notranjih rezervah, toda dokler samo razpravljamo in ničesar ne ukrenemo, ostanejo notranje rezerve neizkoriščene, trmasta dejstva. Ne bodejo v oči takrat, dokler smo zadovoljni z nizkimi dohodki, z nizkim standardom. Če pa hočemo naprej — in to mi hočemo — potlej postanejo ta dejstva trmasta

Cene in njegov varuh

in ne popustijo, dokler jih ne odpravimo. Marsikomu bi bilo ljubo, da ne bi bilo nikoli več potreba opozarjati na odpravljanje notranjih rezerv, temveč da bi lahko samo ugotavljal, da so v delovnih organizacijah začeli sami spoznavati to trmasto dejstvo in da so se z njim organizirano spoprijeli.

Po vsem tem bi skoraj lahko zaključili: Nekaj malega se je spremenilo, vse drugo bo prinesel čas.

Ne tako, prijatelj. Čas lahko dela za nas, ali proti nam. Odvisno, kaj in kako delamo? Za razmišljanje in orientacijo samo misel našega uglednega gospodarstvenika. Treba se je boriti za to, da bo naš »notranji« in devizni dinar po vrednosti enak.

V tem, tako se mi zdi, je vsebovana glavna orientacija, glavni cilj naših gospodarskih gibanj. Če smo začeli oblikovati nekatere cene po mednarodni vrednosti, smo se začeli temu cilju zavestno približevati. Takrat ko bo vrednost dinarja izenačena, ko bomo razpolagali z intervencijskimi rezervami, takrat ne bo več potrebe po dosednji kontroli cen, kajti če bo nekdo cene preveč navijal, bomo lahko uvozili tisto blago in trg bo sam reguliral ceno. Z novimi investicijami bomo zagotavljali »prometna razmerja«. Takrat bomo šele lahko začeli resno govoriti o

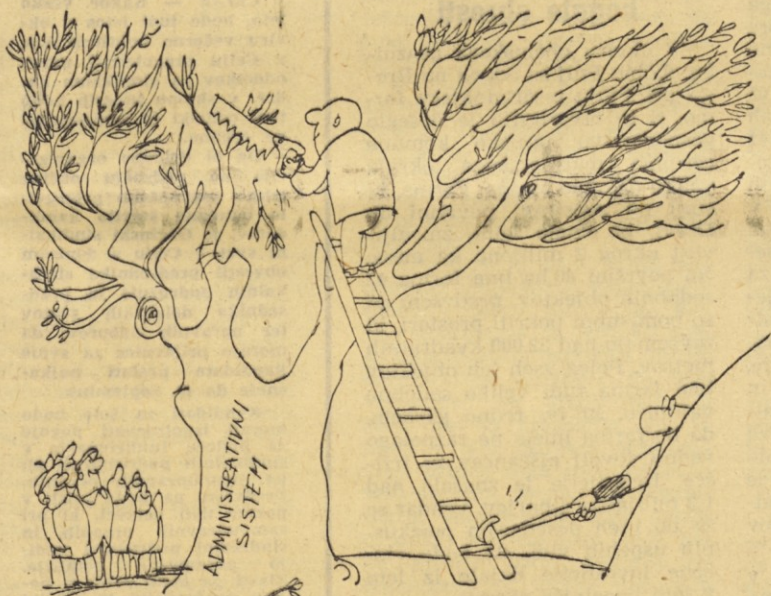
tem, da začnemo delovati tržni zakoni. V čisti obliki, to res samo v teoriji, toda povsem drugače kot doslej, ko so nekatere zavore žal že nujno potrebne.

Razumljivo pa je tudi to, da bo na tej poti marsikdo omagal, da bomo medtem marsikoga pokopali. Na prvem udaru bodo tisti, ki se na ekonomske zahteve mednarodnega trga niso in se ne bodo pripravljali, temveč bodo pričakovali rešitev znotraj družbe. Že doživljamo in še bomo doživljali prime-re, ko bomo »razprodajali« podjetja, ko bomo preusmerjali, modernizirali proizvodnjo, menjali lokacije, strukturo, ko se bomo bolj kot doslej prilagajali trgu, ne pa posameznim željam.

Odkrito povedano: nisi me posebno potolažil. Napoveduješ hude čase.

Hude in lepe. Odvisno pač od tega, kako bo kdo »spoznal čas«, kako se bo spoprijel s težavami, ki jih čas in razmere prinašajo. Res nimamo vsi enakih predpogojev, niti jih ne bomo imeli poslej. Eno pa ostane: Težave ne pomenijo nujno tudi — slabo. Nekatere izkušnje celo kažejo, da nekaj težav, ki so premostljive, ojekleni proizvajalce, da se streznijo, organizirajo in poiščejo najboljše rešitve.

Da! Iskati, vztrajno je treba iskati najboljše rešitve, in kar je posebej važno — ne vedno izven nas samih. Vi.

Velika sečnja

nistrativne ukrepe. Zdaj so te panoge na slabšem, potlej bodo druge. Rezultat bo tak, da bodo vsi pritiskali s cenami navzgor in spet se bomo znašli v podobnih odnosih.

Če bi s podobnimi ukrepi, z določanjem cen namajevali in ne bi pri tem ukrenili ničesar drugega, bi se res kmalu znašli v podobnih razmerah. Toda zadnji ukrep je imel neko bistveno lastnost, ki je dosednji podobni ukrepi niso imeli.

Izdan je bil namreč v času, ko je bil delovnim organizacijam že prepuščen del sredstev za boljše delitve, izdan je bil pred spremembami, ki bodo še izboljšale delitev v korist delovnih organizacij. To se pravi, da je to ukrep, ki ga moramo gledati v povezavi z drugimi akcijami. Ima za cilj odpravo nekaterih najbolj občutnih umetnih nesorazmerij, ki so nastale s planiranimi in prostimi cenami in dalje — z njim začnemo odpravljati osnovna umetna nesorazmerja v cenah proizvodov.

Praviš, začnemo odpravljati? Kako? Kako začnemo odpravljati, če pa imamo pod kontrolo blizu petinsedemdeset odstotkov cen. In še več. Vseposvošod berem poročila, da inspekcije javljajo, posredujejo, ukrepaajo, da bi ostale cene ne porasle. Prej bi rekel, da krepimo kontrolo cen kot pa da jo odpravljamo. Po mojem bi pomenilo odpravo administrativnih vmešavanj in kontrole: sprostitev ekonomskih zakonov. Morali bi enkrat dokončno povedati: prosto formiranje cene, trg pa... naj bo regulator, ki bo vse spravil in ekonomska razmerja.

Ceprav sem velik pobornik odprave možnih administrativnih omejitev, bi takšnega ukrepa zdaj ne upal izdati, niti zagovarjati. Predvsem ne zaradi tega, ker s preteklostjo ni mogoče presekati preko noči. Ni mogoče, če nečemo doživeti zelo neljubih posledic.

še v prepadu. Preko noči ne bi bile sposobne, da se spoprimejo z novimi težavami in zahtevami.

Vse to me zelo spominja na tisto prisposodbo o psu, ki naj bi imel kratek rep pa mu ga sekamo po členkih zato, ker mislimo, da ga bo tako manj bolelo.

Ta primera je za psa sicer dobra, če pa jo prenesemo na gospodarstvo, ne drži povsem. Ne drži zaradi tega, ker je gospodarstvo dosti bolj kompliciran organizem kot pa pasji rep. Z isto pravico bi postavil primer: pa odrežimo psu samo en centimeter črev in jih ne zašlijmo. Zanesljivo bo izdihnil.

No, če je prva primera malo preveč poenostavljena in druga prehuda, bo resnica nekje blizu sredine. Kar je nezdravega je treba odpraviti, tudi odsekati, toda s tem ne smemo presekati organske povezave. Rep lahko odsekamo, vrtu ne moremo, če hočemo ohraniti organizem pri življenju.

To z drugimi besedami lahko pomeni: čakajmo, študirajmo, analizirajmo, da bo vse jasno, potlej bomo pa počasi spreminjali.

Ce si me tako razumel, potem ti moram povedati, da sem mislil drugače. Nisem namreč povedal, da govoriti o notranjem trgu ni isto kot govoriti o mednarodnem trgu. In dalje: ni vseeno, ali je zunanje trgovinska bilanca pozitivna, ali negativna. Še več: zelo pomembno je, kako močno je aktivna.

Skoraj v vsakem notranjem trgu se formirajo drugačni odnosi v cenah kot veljajo na mednarodnem trgu. V Izraelu ne predstavlja kilogram pomaranč iste tržne vrednosti kot pri nas; v Argentini je kilogram mesa v drugačnem razmerju do metra platna kot v Zahodni Nemčiji; v Sibiriji predstavlja kubični meter lesa predvsem drugo vrednost kot na primer v Angliji. To je samo nekaj najhujših nesorazmerij,

Odkrivanje skritih rezerv

• POSTOJNA:

Ko se mladina odloča, potrebuje našo pomoč

Za 780 učenci so se ob koncu šolskega leta zaprla vrata učilnic. 400 fantov in 380 deklet si je na področju postojnske in ilirskobistriške občine zastavilo vprašanje: in kam sedaj? Pravzaprav so že v anketi o izbiri poklica odgovorili, da jih bo 149 nadaljevalo še eno leto osnovno šolo, da se jih 132 namerava vključiti v uk, da bi se jih rado šolalo v gimnaziji 70, prav toliko bi se jih rado zaposlilo, preko 200 bi jih šlo v razne druge, srednje in strokovne šole in podobno, a le 8 jih je zapisalo, da so se trdno odločili ostati doma na kmetiji.

Ali se je postojnski in ilirskobistriški mladini zdela odločitev izbire poklica težka? Kar za 270 je bila težka, za 47 zelo težava, medtem ko je bila za 203 razmeroma lahka. In tako se je Zavodu za zaposlovanje zastavila naloga, kar najbolje in uspešneje delovati in sodelovati v organiziranem usmerjanju mladine v uk, za one pa, ki so se odločili za nadaljnji študij po kriterijih: volja, sposobnost, inteligentnost pa socialna šibkost, sodelovati pri iskanju primernih štipenditorjev. Anketa je namreč pokazala, da je med anketiranci kar 237 takih otrok, kjer socialne razmere v družini nikakor ne dopuščajo stroškov za šolanje ali pa bi bila možna le delna soudeležba.

Zavod za zaposlovanje svojega dela poklicnega usmerjanja ne uokvirja v za to določen mesec, ki je že postal sporen. Njegovo delo je kontinuirano skozi vse leto in bi bilo veliko bolj uspešno, če bi se v to, vedno bolj odgovorno delo vključile tudi šole, ki naj bi imele poklicno usmerjanje kot obveznost v učnem načrtu. Tudi gospodarske organizacije bi se že enkrat morale zavedati, da imajo prav one od dobre usmerjevalne službe v prvi vrsti koristi. In če so šole v neki meri opravile svojo nalogo na tem področju, lahko ugotovljamo, da se gospodarske organizacije, posebno na postojnskem področju, še zdaleč ne zavedajo odgovornosti, ki si jo z neorganiziranim delom nalagajo. In prav to je krivo, da marsikatera dobro zastavljena akcija zavoda ne uspe.

Pri svojem delu usmerjanja v poklice se drži logične poti, anketa in testira vse učence, ki končujejo osemletno šolsko obveznost. Gospodarske organizacije prosijo, da bi mu pravočasno poslale prosta učna in štipendijska mesta. Zbrane podatke in analize pošilja šolam, ki naj bi učence s tem seznanjale. Drugo vprašanje pa je, kako so v tem pogledu šole svojo nalogo opravile. Zavodu je uspelo zbrati 150 učnih mest in skoraj 60 štipendijskih. Ob ugotovitvi, da se je za uk prijavilo preko 130 absolutov osnovne šole, ni bojazni, da bi kdo, ki se obrti želi izučiti, ne dobil učnega mesta. No, ta ugotovitev pa ne drži posem za žensko mladino. Vsak se tudi ne bo izučil v zaželeni stroki, saj bi večina moških rada v kovinsko stroko. Medtem ko zavod opravi vsa pripravljala dela, anketa in testira ter dela po določenem perspektivnem planu, nekatere gospodarske organizacije jemljejo ravne v uk brez vsakršnega posvetovanja z zavodom, ki je pred kratkim organiziral seminar za učitelje pod naslovom »O poklicni vzgoji v osnovni šoli«, ki je vsem šolam poslal program svojega dela in imel s posameznimi starši otrok, ki so letos končali osnovnošolsko obveznost, preko 130 razgovorov in posvetovanj.

Ker pa vsi, ki žele iti v uk, ne morejo končati predpisane šolske obveznosti, se zavod ukvarja tudi z vprašanjem priučevanja v posameznih strokah in poklicih. Za to vrsto pridobivanja strokovnega znanja še ni po naših podjetjih dovolj posluha. Organiziranega in sistematičnega reševanja tega problema so se uspešno lotili za sedaj le v ZTP v Postojni in v KIK v Ilirski Bistrici. Vendar bi kazalo, da bi tudi v nekaterih drugih gospodarskih organizacijah razmislili o tem vprašanju. Tu pa lahko odigra dopolnilno vlogo predvsem Delavska univerza.

Zavod v Postojni, ki postaja vedno bolj sposoben za kvalitetno opravljanje svojih nalog, bo kmalu dobil nove, primernejše prostore, kjer bo lahko svojo dejavnost še povečal in v sodelovanju z ostalimi tudi kvalitetno izboljšal.

Pretekli petek je bila na GR v Ljubljani slovesna otvoritev X. jubilejnega mednarodnega sejma vin, žganih pijač in sadnih sokov. Sejem si je poleg drugih gostov ogledal tudi predsednik republike Tito s soprogom Jovanko

zgraditi še 6216 novih stanovanj, od katerih jih odpade kar polovico na zasebne graditelje. Ker se bo Drava zaradi nove HE Srednja Drava 2 v mestu spremenila v jezero, bo mrežo kanalov potrebno preurediti, v samem mestu pa bodo dobili tudi 36 km novih cest in 16 km nove primarne vodovodne mreže. Prav tako bodo v Ptuj zgradili v 30 letih še 10 otroških vrtcev (vsak za 90 otrok) ter 7 novih šol in dijaški dom. Za razna popravila se predvidevajo veliki univerzalni servisi, poleg zdravstvenega doma in bolnišnice bo še močnejša zdravstvena postaja na desnem bregu Drave, za stare ljudi pa bo lepo urejen dom s 100 ležišči. Vsi športni objekti pa bodo pri Turnišah in na Bregu. Med drugim predvideva program tudi ustanovitev subgravitacijskih središč, ki bodo imela od 800 do 1600 prebivalcev, s svojim ožjim območjem pa celo od 220 do 3000 prebivalcev. Pri vsem tem pa bodo zelo skrbno varovali stari zgodovinski del mesta in gledali, da bi Ptuj čez 30 let postal lepo in prijetno turistično mesto, ki bi s svojo zgodovinsko preteklostjo in novo ureditvijo pritegnil še večje število domačih in tujih turistov.

ni teden bi v teh delovnih organizacijah zahteval le nekatere organizacijske spremembe; z delom v dveh oz. več izmenah pa bi bilo mogoče doseči večjo proizvodnjo oz. promet.

na praksi v inozemstvu in raznih strokovnih ekskurzijah pa 6 članov kolektiva.

Za izobraževanje v prvi polovici leta so tako v Železarni Store porabili več kot 19 milijonov din, od katerih je šla večina iz sredstev za izobraževanje, približno pet milijonov pa iz poslovnega sklada.

• ŽELEZARNA STORE: Nad 19 milijonov din za izobraževanje

V prvem polletju letošnjega leta je bilo v Železarni Store opaziti živahno izobraževalno dejavnost. Ob zaključku šolskega leta so imeli 56 rednih in 65 izrednih študentov na šolah raznih strok in stopenj ter 141 učencev v poklicni šoli v Stora in Elektrogospodarski šoli v Mariboru. Razen tega so v okviru lastnega izobraževalnega centra organizirali usvajalne seminarje za novince, tečaj za žerjavovodje, šolo za livarje-kaluparje, seminar za sindikalne funkcionarje, tečaj za črpalničarje-kompresoriste, strugarje, seminar za gasilce, strojnike in za avtogene rezalce ter organizirali več periodičnih izpitov za strojevodje in kurjače in ostalo prometno osebje. Skupno se je v izobraževalnem centru podjetja izobraževalo 249 članov kolektiva.

Kakor vedno, so tudi letos v Železarni Store pošiljali na razno strokovno izpopolnjevanje izven podjetja določeno število ljudi. Tako je bilo v prvi polovici leta na strokovnih tečajih 17 delavcev, na strokovnih seminarjih 19, na strokovnih predavanjih 12, na praksi v drugih podjetjih so bili trije,

• PTUJ: Za vložene investicije – bogate obresti

V okviru občinskega praznika občine Ptuj so odprli na Bregu pri Ptuj perutinarstvo farmo. S to otvoritvijo je doseglo gospodarstvo ptujске komunice oziroma mariborskega okraja veliko delovno zmago. Farma, ki stoji na prostorni površini ob Dravi, bo imela letno zmogljivost okrog 2 milijona kg mesa. Na površini 40 ha ima farma 42 sodobnih objektov, predvsem pa so pomembni pokriti prostori, ki zavzemajo nad 32.000 kvadratnih metrov. Poleg vseh teh objektov ima farma tudi veliko sodobno valilnico, ki bo redno skrbela, da bo farma imela na razpolago vedno dovolj piščancev za tržišče. Investicija je znašala nad 1,3 milijarde dinarjev, vendar se že po vseh dosedanjih poizkusnih uspehih vidi, da bodo vložene investicije dajale iz leta v leto bogatejše obresti.

V bodoče predvidevajo tudi pričetek gradnje klavnice in tudi hladilnice za perutnino. Brez dvoma sta ta dva objekta neobhodno potrebna in izredno nujna, saj predstavljata že sedaj ozko grlo v proizvodnji.

• HRASTNIK: Skrajšan delovni teden

V Hrastniku ugotavljajo, da so v delovnih organizacijah namenili doslej premajhno pozornost akciji za prehod na skrajšani delovni teden. Doslej namreč še v nobeni od delovnih organizacij niso podrobneje razpravljali o skrajšanju delovnega časa.

Komisija za prehod na skrajšani delovni teden, ki deluje pri Skupščini občine Hrastnik, se je doslej nekajkrat sestala, vendar je lahko le ugotovila, da so se v hrastniških delovnih organizacijah premalo poglobili v analiziranje poslovanja in hkrati s tem v proučevanje možnosti za prehod na skrajšani delovni teden.

V Steklarni Hrastnik npr. prevladuje mišljenje, da ne bi bilo umestno uvajati skrajšane delovnega tedna, predno ne bi dokončali predvidene III. etape rekonstrukcije tovarne, ki bo zahtevala zraven drugih, tudi nekatere organizacijske spremembe.

V Tovarni kemičnih izdelkov pa poudarjajo, da je uvedba skrajšanega delovnega tedna v proizvodnih obratih, spriči pomanjkanja delavcev in višjih proizvodnih stroškov problematična, je pa še vrsta drugih problemov tehničnega in tehnološkega značaja, ki jih bo treba upoštevati pri prehodu na skrajšani delovni teden. Kljub vsemu pa so v Tovarni kemičnih izdelkov Hrastnik sklenili, da bodo z vso resnostjo pristopili k izdelavi analiz in jih z ukrepi in zahtevkom za prehod na poizkusni 42-urni delovni teden predložili Skupščini občine Hrastnik. V Komunalnem obrtnem podjetju »KOP« Hrastnik, v Splošnem trgovskem podjetju, v »Sijaju« in gostinskem podjetju »Jelka« imajo doslej vpljano delo v eni oz. dveh izmenah. Prehod na skrajšani delov-

7 dni
v sindikatih

STORE — Pred dnevi sta Tovarniški komite Zveze komunistov Hrvatske in tovarniški odbor Sinskega železarni Sisak naslovila na sindikalne podružnice jugoslovanskih železarn dops, v katerem ugotavljata, da se je v okviru Združenja jugoslovanskih železarn začela koristna izmenjava mnenj in izkušenj predvsem na nivoju predstavnikov družbeno političnih organizacij in organov upravljanja. Po njunem mnenju so takšne izmenjave že dale nekatere rezultate tako v delu družbeno političnih organizacij kot organov upravljanja.

Dalje ugotavljajo železarji iz Siska, da bi bilo treba za še bolj intenzivno spoznavanje medsebojnih problemov poiskati posebno obliko kontaktiranja. Zaradi tega predlagajo, da bi vse jugoslovanske železarne medsebojno izmenjavale svoja tovarniška glasila oziroma liste, ki obravnavajo problematiko v posameznih kolektivih. Preko tovarniških listov, biltenov in informativnih publikacij se bodo tako lahko delavci sorodnih podjetij seznanjali s problematiko, aktivnostjo sindikalne organizacije, organizacije Zveze komunistov, organov upravljanja ipd. v vseh železarnah širom po Jugoslaviji.

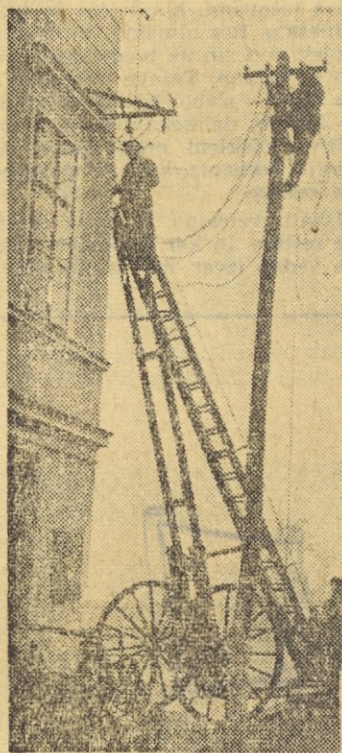
Sindikalna podružnica Železarne Store je ta predlog podprla. Prijubljeno glasilo »Storski železar« berejo vsi člani kolektiva, razen tega pa ga uredništvo pošilja vsem, ki so za to pokazali zanimanje. Predvsem so to štipendiisti, delavci, ki so na odsluženju kadrovskega roka in upokojenec. Uredništvo »Storskega železara« je že doslej izmenjavalo svoj list z uredništvii podobnih listov v drugih podjetjih in se širše sodelovanje na tem področju samo pozdravlja.

CELJE — Kakor vsako leto, bodo tudi letos v okviru večerne politične šole v Celju organizirali nekaj oddelkov za sindikalne kadre, v sklopu katerih bodo tudi oddelki za samoupravne organe.

Da bi delovne organizacije na področju občine lahko pravočasno pripravile ustrezno število kandidatov, je Občinski sindikalni svet v Celju z dopisom obvestil predsednike sindikalnih podružnic in predsednike delavskih svetov ter upravnih odborov, da morajo prijavnice za svoje kandidate poslati najkasneje do 15. septembra.

Kandidati za šolo bodo morali izpolnjevati pogoje za bodoče funkcionarje v sindikalnih podružnicah ali pa samoupravnih organih. Predvsem pa bodo prišli v poštev tisti delavci, ki pri samoupravnih organih in sindikalnih podružnicah vodijo posamezne komisije. Zlasti pa bodo prišli v poštev predsedniki in tajniki sindikalnih podružnic ter predsedniki delavskih svetov in upravnih odborov. V kolikor se nimajo ustreznih seminarjev.

Stroške večerne politične šole bodo kriile delovne organizacije iz lastnih sredstev.

Poraba električne energije ne-
nehno narašča

Foto M. Sparovec

• PTUJ

Ptuj čez trideset let...

Pred nedavnim so na seji občinskega zbora in zbora delovne skupnosti občine Ptuj med drugim obravnavali in tudi sprejeli osnutek urbanističnega programa občine oziroma mesta Ptuj in njegovega vplivnega območja in ureditvenega načrta mesta Ptuj. Po naročilu občine so v zavodu za urbanizem v Mariboru pripravili načrt razvoja mesta in njegovega zaledja čez 30 let. Predvideva se, da bi naj živelo v občini čez 30 let

63.000 prebivalcev, in sicer 27 tisoč aktivnih ter nad 35 tisoč vzdrževanih. Okrog 550 ljudi bo zaposlenih v gozdarstvu in kmetijstvu, 22.100 pa v nekmetijskih dejavnostih. Iz tega sledi, da se skoraj 80% prebivalstva ne bo več ukvarjalo s kmetijstvom, ampak le z delom v industriji ter v drugih panogah dejavnosti. Število prebivalcev čez 30 let ne bo prav nič večje, kot je danes, predvsem zaradi relativno goste naseljenosti, drugič pa tudi zato, ker bo za razvito in moderno kmetijstvo potrebno čedalje manj delavcev in se bodo zaradi tega ljudje selili za delom izven občine v razna industrijska središča. V ptujski občini se bosta razvijala predvsem kmetijstvo in industrija. Predvsem razvoj kmetijstva, ki se danes z odkupi zemlje, gradnjo raznih farm, obnovami in regulacijami že nakazuje, bo nedvomno težil predvsem k temu, da bodo ljudje tudi od kmetijstva dobro živeli in prav zato jih bo v modernem kmetijstvu delalo mnogo manj. Preko 17.900 prebivalcev oz. kmetijskih aktivnih ljudi se bo zaposlilo v drugih panogah gospodarstva; sam gospodarski razvoj ptujске območja pa bo omogočil štirikrat boljši življenjski standard kot danes, saj bi se naj narodni dohodek na prebivalca povečal od 300 dolarjev na najmanj 1500 dolarjev.

Središče občine bo imelo v letu 1991 okrog 30.000 prebivalcev (danes jih ima 9410, kar pomeni, da bo število v središču naraslo za trikrat ter bo med njimi nad 14.600 zaposlenih, samo mesto pa bo pokrivalo ca. 2150 ha. Samo mesto bodo najprej pozidali na levem bregu Drave, pozneje pa še na desnem ter bo za gospodarski in oskrbovalni razvoj potrebnih nad 108 milijard dinarjev. Ker se delavsko naselje Kidričevo ne bo več širilo, bodo morali v Ptuj

Sveža posiljka...

Foto M. Sparovec

V. ŠPORTNE IGRE GRADBINCEV SLOVENIJE

VZORNA ORGANIZACIJA IN ZAVIDLJIVA KVALITETA

**Več kot 1000 gradbincev – športnikov v boju za točke • Bogato povrnjen
trud organizatorjev • Prihodnje leto Igre gradbincev pod pokroviteljstvom
celjskega »Ingrada«**

Preteklo soboto in nedeljo so bile v Ljubljani V. športne igre gradbincev Slovenije. Organizacijo je prevzel »Gradiš« iz Ljubljane, ki je po mnenju vseh nastopajočih odlično opravil svojo nalogo. Pri tem sta se še posebno izkazala predsednik organizacijskega komiteja Milan Arnez in Tone Martinšek. Za prehodni pokal Biroja gradbeništva SRS se je letos potegovalo 32 vrst, nastopajočih pa je bilo več kot 1000.

Streho vsem nastopajočim je letos nudil Gradbeni center Slovenije za Bežigradom, kjer je bila preteklo soboto ob 8.15 uri tudi svečana otvoritev. Gradbince-sportnike je pozdravil Hugo Keržan, direktor podjetja Gradiš in pokrovitelj iger, ki je med drugim dejal:

— Športne igre gradbincev postajajo že tradicija in dober način, kako se povezujemo v naši stroki med seboj. Četudi se kot strokovnjaki gradbeniki poznamo, saj se često srečujemo po raznih krajih Slovenije, na objektih ali ob projektih, pri polaganju temeljnega kamna nove zgradbe ali ob slovesni otvoritvi, so srečanja, kot so športne igre, mnogo prijetnejši kontakt. Tu se srečamo med seboj ljudje z enakimi željami, z enakimi težavami, z enakimi problemi. Tu si izmenjujemo svoje vtise in svoje izkušnje. Športne igre gradbincev naj bodo več, kot samo prijetno srečanje gradbincev številnih kolektivov. Bodo naj dokaz, da smo gradbinci številna družina ljudi, ki teži za istim ciljem.

Gradbinci so se na letošnjih športnih igrah pomerili kar v sedmih disciplinah: kegljanju, balinanju, nogometu, odbojki, streljanju, namiznem tenisu in šahu. V kegljanju, streljanju in namiznem tenisu so nastopile tudi ženske.

Zanimivo je, da si kljub razmeroma bogatemu repertoarju športnih panog želi veliko število gradbincev še razširiti svojo dejavnost in povedati število tekmovalnih disciplin. Po vsej verjetnosti se gradbincem ta želja ne bo uresničila, saj bi imeli v tem primeru organizatorji preveč dela in stroškov z vsakoletnimi igrami. Že organizacija tekmovalja, kjer nastopi nekaj več kot 1000 ljudi, kot na primer letos, zahteva od organizatorjev, veliko napora in še več iznajdljivosti. Tako smo letos prisostvovali po vsej verjetnosti enemu izmed zadnjih

tekmovalj gradbincev, na katerega so podjetja poslala toliko tekmovalcev, kolikor so želela. Namreč potrebno omejiti število nastopajočih, saj je že danes bolj zahtevno organizirati letne športne igre gradbincev, kot pa na primer državno prvenstvo v tej ali oni športni panogi.

Večje težave je organizatorjem povzročala še prijava posameznih ekip. Čeprav je »Gradiš« razposlal vabila že meseca aprila, je marsikatera sindikalna podružnica odgovorila prepozno. Pri tem je zanimivo, pa tudi precej razumljivo še to, da se precej večjih podjetij iger sploh ni udeležilo. Že vsa leta je namreč značilno za športne igre gradbincev, da se jih udeležujejo običajno isti kolektivi in da drugi ostajajo vselej ob strani.

Svečanega zaključka letošnjih športnih iger gradbincev se je udeležilo vseh 1057 tekmovalcev, kjer so najboljši športniki prejeli pokale in priznanja, vsa sodelujoča podjetja pa posebne spominske zastavice.

Sportniki »Gradiša«, ki so zbrali največje število točk, so prejeli prehodni pokal, ki ga je daroval »Biro gradbeništva SRS« in pokal pokrovitelja v trajno last. Drugo plasirano podjetje »Pionir« iz Novega mesta je prejelo pokal organizatorja, tretje plasirano podjetje »Ingrad« iz Celja pa je dobilo pokal Republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

Tudi za dosežena prva mesta v posameznih panogah so prejele ekipe in pa posamezniki zlate, srebrne in bronaste plakete.

REZULTATI:

Epikno: I. »Gradiš« Ljubljana (34 točk); II. »Pionir« Novo mesto (18 točk); III. »Ingrad« Celje (12 točk); IV. »Tehnika« Ljubljana (12 točk); V. »Slovenija ceste« (8 točk); VI., VII., VIII. Industrijski biro Ljubljana, »Cementarna« Trbovlje,

»Kraški zidar« Sežana (6 točk); IX., X., XI. »Stavbenik« Izola, »Gorica« Nova Gorica, »Grosuplje« Grosuplje (4 točke); XII., XIII., XIV. »Konstruktor« Ljubljana, »Zidar« Kočevje, »Tehnograd« Ljubljana (2 točki).

Streljanje posamezno moški: 1. Turner Karel 172 krogov, 2. Sverko Marjan 171 krogov — »Gradnja« Maribor, 3. Zupan Janez 165 krogov — »Gradiš«.

Streljanje posamezno ženske: 1. Stefka Gradišnik 150 krogov — »Nigrad« Maribor, 2. Anica Pogelšek 146 krogov — »Pionir« Novo mesto, 3. Jolanda Valič 143 krogov — »Tehnika« Ljubljana.

Kegljanje posamezno moški: 1. Janez Orožen 430 podrtih kegljev »Zidar« Kočevje, 2. Ivo Praprotnik 420 podrtih kegljev — »Gradiš«, 3. Franc Jelen 425 podrtih kegljev — »Konstruktor« Maribor.

Kegljanje posamezno ženske: 1. Francka Erjavec 379 podrtih kegljev — »Gradiš«, 2. Dora Klemenčič 374 podrtih kegljev — »Gradiš«, 3. Ludvik 370 podrtih kegljev »Ingrad« Celje.

Namizni tenis posamezno moški: 1. Borut Vašelj — »Slovenija ceste« Ljubljana, 2. Ivan Kohne — »Gradiš«, 3. Viljem Ošljaj — »Tehnograd« Ljubljana.

Namizni tenis posamezno ženske: 1. Ljuba Tome — »Gradiš«, 2. Dora Klemenčič — »Gradiš«, 3. Milena Veber — »Ingrad« Celje.

Streljanje ekipno moški: 1. »Gradiš« 800 krogov, 2. »Tehnika« 799 krogov, 3. »Ingrad« 768 krogov.

Streljanje ekipno ženske: 1. »Pionir« 452 krogov, 2. »Tehnika« 396 krogov, 3. »Gradiš« 388 krogov.

Kegljanje ekipno moški: 1. »Pionir« Novo mesto 879 podrtih kegljev, 2. »Tehnika« 796 podrtih kegljev, 3. »Zidar« Kočevje 744 podrtih kegljev.

Kegljanje ekipno ženske: 1. »Gradiš« 427 podrtih kegljev, 2. »Ingrad« 358 podrtih kegljev, 3. »Pionir« 336 podrtih kegljev.

Namizni tenis ekipno moški: 1. »Gradiš«, 2. »Slovenija ceste«, 3. »Tehnograd«.

Namizni tenis ekipno ženske: 1. »Ingrad«, 2. »Gradiš«, 3. »Konstruktor«.

Nogomet: 1. Cementarna Trbovlje, 2. »Gradiš«, 3. »Slovenija ceste«.

Sah: 1. »Gradiš« 20 in pol točk, 2. »Gorica« 18 in pol točk, 3. »Pionir« 18 točk.

Balinanje: 1. Kraški zidar, 2. GP Grosuplje, 3. »Pionir«.

Odbojka: 1. Industrijski biro, 2. »Stavbar« Izola, 3. Slovenija ceste.

GRADBINCI-SPORTNIKI SO SE NA LETOSNJIH V. ŠPORTNIH IGRAH GRADBINCEV SLOVENIJE POMERILI KAR V SEDMIM DISCIPLINAH: KEGLJANJU, BALINANJU, NOGOMETU, ODBOJKI, STRELJANJU, NAMIZNEM TENISU IN SAHU. ZA ZLATE, SREBRNE IN BRONASTE PLAKETE SE JE POTEGOVALO VEČ KOT 1000 GRADBINCEV.

Na temo: če funkcionarjem odpove glava

Kot vemo, je na kvalifikacijah za vstop v Zvezno rokometno ligo uspel »Zelezničar« iz Niša. To pa nikakor ni vseh rokometasem iz Leskovca. Glasno namreč protestirajo ter pravijo, da neki igralec »Zelezničarja« ni bil pravilno registriran na kvalifikacijski tekmi.

Ker tekmovalna komisija ni upoštevala protesta Leskovčanov, so se ti nemudoma obrnili na Liga odbor. Rezultat je bil ponovno srečanje vnetih rokometasem, ki se je končalo z 22:22.

In prepri se nadaljujejo.

Oba »prizadeta« kluba sta se obrnila na predsednika Rokometne zveze Jugoslavije in zahtevala spoštovanje zakonitosti. Rokometas

iz Leskovca zahtevajo, da se tekma, ki so jo odigrali v Nišu, in na kateri je nastopil nepravilno registriran tekmovalce, registrira s 5:0 za njihov klub.

Klub iz Niša pa išče »svojo« pravico. Sklicuje se na 21. člen Pravilnika rokometne zveze Jugoslavije o registraciji, ki pravi, da vsaka pritožba na registracijo zastara po dveh mesecih. Leskovčani so bili s pritožbo, resnici na ljubo, namreč »malce« pozni.

V vsej tej štrni pritožbi, očitkov in groženj je prav zanimivo to, da se dva organa Rokometne zveze Jugoslavije, tekmovalna komisija in Liga odbor, v svojih odločbah doslej sploh nista spomnila 21. člena Pravilnika o registraciji tekmovalcev, ki jasno pove, da je vsaka pritožba na registracijo po dveh mesecih že prepozna.

Dejstvo je resnično — ne pa najbolj razveseljivo.

Tudi omenjena rokometna tekma v Nišu se je kon-

čala v zmešnjavi, ki nekako ustreza dejanskim sposobnostim najvišjih organov Rokometne zveze Jugoslavije. Le-ti so namreč prisostvovali omenjeni tekmi v Nišu in potlej prinesli v našo prestolnico dva povsem različna rezultata. Sodnik in zapisnikar pa tretjega! In sedaj so vsi skupaj pripravljani trditvi, kaj je prav in kaj ni prav.

No, rokometas iz Niša in Leskovca so sedaj obsojeni na — čakanje. Čakati morajo tudi njihovi nasprotniki, s katerimi naj bi odigrali potrebne ligaške tekme. Vsi skupaj čakajo, da bo nekdo »na vrhu« je prebral pravila...

Morda ne čakajo zastoni.

ŠILO

TRI PRIPOVEDI Z ODDIHA V RIBJEM SVETU

II. Z MASKO IN PUŠKO V VODAH SV. FUME

SREČANJE Z »MORSKIM VRAGOM«

Imel sem slab dan. Na dnu čolna so ležali komaj dve ribi in morski pajek. Prebrskal sem vse znane in manj znane luknje ter ribja skrivališča, vendar povsem brez uspeha. Tolažila me je misel, da se tudi mojim lovskim prijateljem ne godi dosti bolje, saj je slabemu plenu botrovalo vreme.

Bil je soparen, vroč dan in v zraku je nekaj drhtelo. Ko je od Rovinja zavel »jugo« sem vedel, da bo najbolje, če se z družino vrnem pod naše dobre platnene strehe.

V tem premišljevanju me je morski tok zanesel nekaj deset metrov bolj proti odprtemu morju. Nov položaj sem zaznal po mivki in šopih morske trave. Tu bo še slabše, sem menil, in se obrnil, da bi zaplaval proti čolnu.

Dvakrat ali trikrat sem blago zamahnil s plavutkami, ko se mi je zazdelo, da se je pod menoj premaknilo dno.

Ustavil sem se in napel oči. Kakih dvanajst metrov pod menoj, je tik nad morskim dnom leno plavala največja riba, kar sem jih doslej sploh videl. V vodi in na suhem, živih in mrtvih. Iz občutka, da se je premaknil kos zemlje se

je rodilo spoznanje, da sem se srečal z manto — »morskim vragom«.

V hipu mi je bilo jasno, da riba pod menoj nikoli ne bo moja. V roki sem imel namreč puško z ostmi, ki so bile povezane s puško, na komaj meter dolgi nylon vrvi. Potrebnoval pa bi puško s harpuno, ki bi bila na dolgem konopcu povezana s čolnom ali pa vsaj z velikim plovcem, saj je bila manta dolga štiri do pet me-

RIBA, KI JE NA LAS PODOBNA MANTI, SEVEDA LE PO OBLIKI

trov, težka pa nekaj sto kilogramov.

Kljub jasni nemoči, sem se potopil in pripravil na strel. Srce sem začutil v grlu. Manti sem se približal že na pet metrov in potlej na štiri... Ze sem bil nad njenim dvometrskim repom, ko me je opazila in se hitro oddaljila.

Vrnil sem se na površino in se razburjen kot še nikoli pripravil na ponovni maneuver. Se bolj sem se približal manti kot prvič, nameril puško v njeno glavo in — sprožil. Kratka vrstica, prirejena za lov v luknjah je zaustavila osti nekaj centimetrov pred ogromno glavno morsko pošastjo.

EN STREL — TRI RIBE

Med podvodnimi lovci velja, da je nekakšen povpreček, če od treh strelcev z enim zadeneš tako dobro, da riba ostane na harpuni, pa naj počne kar koli.

Včasih je seveda povpreček povsem drugačen. Lahko je precej boljši, zna pa biti seveda tudi precej slabši. Odvisno pač od sreče, seveda, lovske.

Tisto pozno popoldne sem lovil s puško na stisnjem zraku. Dobro voljo nad lepimi počitnicami mi je kalil petelin, ki ni ni hotel sprožiti puške. Kadar koli sem se potopil, in potlej

nameril na ribo, sem nemočno pritiskal in pritiskal, pa vedno zaman. Potem sem se v jezi kar v vodi lotil popravljanja, izgubil precej orodja, toda puška je spet delovala.

Ponovno sem se potopil, puško in glavo stlačil v dolgo kamnito razpoko, nameril na lepega konja in sprožil.

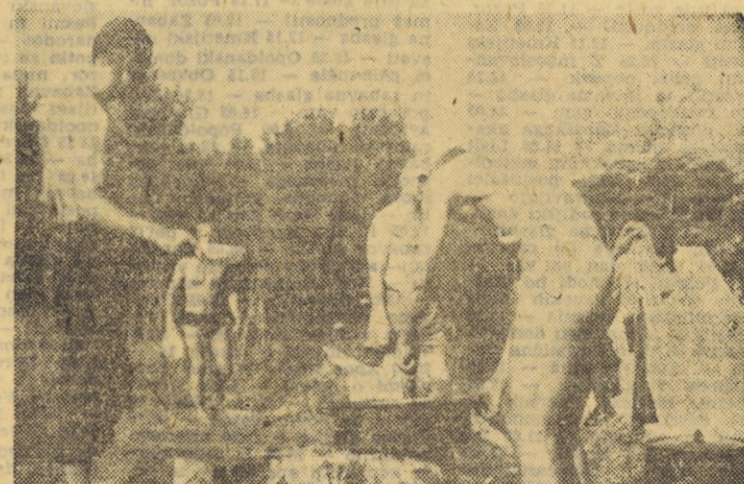
Zivio, puška deluje, je vrelo v meni. Prijel sem za konec harpune, se z nogami oprl ob steno in začel vleči, da bi videl,

kaj sem pravzaprav ujel. Ni še bilo polovice harpune iz luknje, ko sem na njej zagledal lepega konja. Toda puščica še vedno ni in ni hotela iz teme. Povlekel sem še močnejše in na puščici se je prikazala še ena riba in potem — še ena.

Tri ribe z enim samim strelom!

Bil sem navdušen. Ko sem ponovno streljal, sem imel spet nenavadno srečo. Ustrelil sem hkrati lepega sarga in nič manjšega konja. Torej, spet dve ribi z enim samim strelom.

Potlej je puška ponovno zatajila. Toda bil sem vesel, saj sem tisto popoldne postavil nov osebni rekord. Z dvema streloma sem ujel pet rib. A. U.

SPREHODU PO MORJU JE OBČAJNO SLEDILA »RIBJA VECERJA«

